

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu KAYISI 2023

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

ÜRÜN RAPORU
KAYISI
2023

Hazırlayan
Mine HASDEMİR
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
mine.hasdemir@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 377
ISBN: 978-625-8451-97-9

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Kasım: 2023

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

Not: Metin, tablo ve grafiklerdeki oranlar (% rakamlar) ve ara toplamaların hesaplanmasında rakamlar desimalli kullanıldığından, toplamaları tam 100 olmayabilir ya da genel toplamdan küçük farklılıklar gösterebilir.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA DURUM.....	1
2.1. Kayısı Üretim Alanı	1
2.2. Kayısı Üretimi.....	2
2.3. Kayısı Verimi.....	4
2.4. Tüketim	4
2.5. Fiyatlar	5
2.6. Dış Ticaret.....	5
2.6.1. İhracat.....	5
2.6.2. İthalat.....	7
3. TÜRKİYE'DE DURUM.....	9
3.1. Kayısı Ağaç Sayısı, Alanı ve Üretimi	10
3.2. Tüketim	13
3.3. Fiyatlar	14
3.4. Kayısı Destekleme Politikaları.....	14
3.5. Dış Ticaret.....	15
3.5.1. İhracat.....	15
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	17
EK TABLOLAR	19
KAYNAKLAR	37

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya kayısı üretim alanı (bin ha).....	1
Tablo 2. Dünya kayısı üretimi (bin ton).....	3
Tablo 3. Dünya kayısı verimi (kg/ha).....	4
Tablo 4. Dünyada kayısı üreticisi ülkelerin üretici fiyatları (\$/kg).....	5
Tablo 5. Dünya taze kayısı ihracatı (bin ton).....	5
Tablo 6. Dünya kuru kayısı ihracatı (bin ton).....	7
Tablo 7. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı (bin ton).....	8
Tablo 8. Dünya kuru kayısı ithalatı (bin ton).....	9
Tablo 9. Türkiye kayısı ve zerdali ağaç sayısı, üretim ve verimi.....	10
Tablo 10. Türkiye'nin illere göre kayısı alanı, üretimi ve verimi (bin da, bin ton, kg/ağaç).....	11
Tablo 11. Türkiye kayısı denge tablosu.....	13
Tablo 12. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (ton).....	15
Tablo 13. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton).....	16

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Ülkelere göre dünya kayısı üretim alanı (bin ha).....	2
Grafik 2. Dünya kayısı üretim alanlarının ülkelere göre dağılımı (2021).....	2
Grafik 3. Dünya kayısı üretimi (bin ton).....	3
Grafik 4. Dünya kayısı üretiminin ülkelere göre dağılımı (2021).....	4
Grafik 5. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracatı (bin ton).....	6
Grafik 6. Dünya taze kayısı ihracatında ülkelerin payı (2022).....	6
Grafik 7. Dünya kuru kayısı ihracatında ülkelerin payı (2022).....	7
Grafik 8. Dünya taze kayısı ithalatında ülkelerin payı (2022).....	8
Grafik 9. Dünya kuru kayısı ithalatında ülkelerin payı (2022).....	9
Grafik 10. Türkiye kayısı üretimi ve alanı.....	11
Grafik 11. Türkiye'nin kayısı toplu meyvelik alanının illere göre dağılımı (2022).....	12
Grafik 12. Türkiye'nin kayısı üretim miktarının illere göre dağılımı (2022).....	12
Grafik 13. Türkiye'de kayısı üretici ve borsa fiyatları (TL/kg).....	14
Grafik 14. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (2022).....	16
Grafik 15. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracatı (2022).....	17

HARİTA DİZİNİ

Harita 1. Türkiye'nin kayısı toplu meyvelik alanının illere göre dağılımı (2022).....	12
Harita 2. Türkiye'nin kayısı üretim miktarının illere göre dağılımı (2022).....	12

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Ülkelere göre dünya kayısı üretim alanı (ha)	20
Ek Tablo 2. Ülkelere göre dünya kayısı üretimi (bin ton).....	21
Ek Tablo 3. Ülkelere göre dünya kayısı verimi (kg/ha)	22
Ek Tablo 4. Ülkeler göre dünya taze kayısı ihracat miktarı (ton)	23
Ek Tablo 5. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracat değeri (bin \$).....	24
Ek Tablo 6. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı (ton)	25
Ek Tablo 7. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat değeri (bin \$).....	26
Ek Tablo 8. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton)	27
Ek Tablo 9. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat değeri (bin \$).....	28
Ek Tablo 10. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat miktarı (ton)	29
Ek Tablo 11. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat değeri (bin \$).....	30
Ek Tablo 12. Türkiye'nin illere göre kayısı ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı (2022)	31
Ek Tablo 13. Türkiye'nin illere göre zerdali ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı (2022)	32
Ek Tablo 14. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracat miktarı (ton)	33
Ek Tablo 15. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracat değeri (\$).....	34
Ek Tablo 16. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton).....	35
Ek Tablo 17. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracat değeri (\$).....	36

1. GİRİŞ

Anavatanı Orta Asya, Batı Çin ve İran-Kafkasya olan kayısı başta Akdeniz ülkeleri olmak üzere, birçok ülkede ekonomik olarak yetiştiriciliği yapılan önemli bir meyve türüdür. Kayısı yetiştiriciliği yoğun olarak Akdeniz ülkeleri ve Avrupa'da yapılmakta olup ayrıca Özbekistan, İran ve Cezayir'de de önemli miktarda kayısı üretimi yapılmaktadır. Değişik iklim koşullarında yetişen çok sayıda kayısı tür ve çeşidi olmasına rağmen dünya taze kayısı üretimi hala çok düşük seviyelerdedir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre, dünyada 2021 yılında yaklaşık 552 bin hektar alanda 3,6 milyon ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir. Dünya kayısı üretiminde Türkiye hem üretim alanında hem de üretim miktarında birinci sırada yer almaktadır. Aynı zamanda Türkiye için önemli bir ihracat ürünü olan kayısı 2022 yılında 484 milyon dolar ihracat geliri sağlamıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin verilerine göre, 2022 yılında zerdali dahil Tablo 1. Dünya kayısı üretim alanı (bin ha)

	2017	2018	2019	2020	2021
Türkiye	125	126	131	133	135
İran	55	54	59	61	60
Özbekistan	42	39	43	44	36
Cezayir	44	33	31	30	27
İspanya	21	21	20	20	19
İtalya	17	18	18	18	18
Çin	17	18	17	18	18
Pakistan	23	19	16	16	17
Afganistan	18	19	18	17	15
Suriye	14	14	13	14	14
Diğer	182	187	189	191	192
Dünya	559	545	557	561	552

Kaynak: Ek Tablo 1

FAO verilerine göre, dünyada kayısı üretim alanına ait son yirmi yılın verileri

824 bin ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir. 2023 yılı için TÜİK Bitkisel Üretim 2. Tahminlerine göre; Türkiye'de kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %6,6 oranında düşüşle yaklaşık 750 bin ton, zerdali üretiminin ise %11,2 oranında düşüşle yaklaşık 18,5 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Bu raporda dünyada ve Türkiye'de kayısı üretimindeki gelişmeler ve sebepleri ortaya konulmuştur.

2. DÜNYADA DURUM

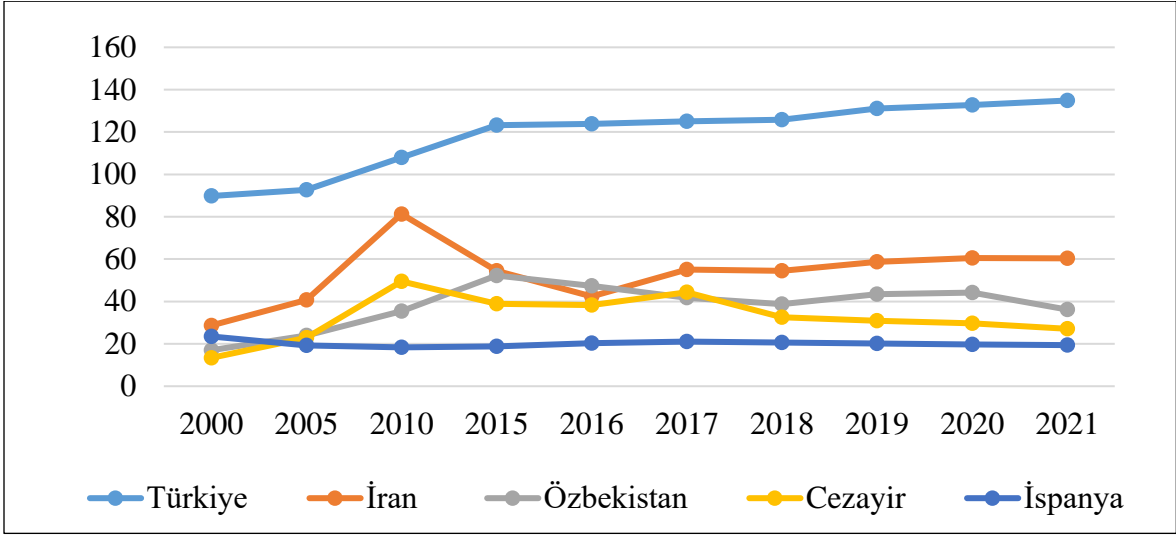
2.1. Kayısı Üretim Alanı

Kayısı, dünyada değişik iklim koşullarında yetişen çok sayıda tür ve çeşide sahip derin, iyi geçirgen, iyi havalanan ve besin maddelerince zengin; kumlu, tınlı, humuslu topraklarda 8-10 metreye kadar boylanabilir bir meyve türüdür. Yazları sıcak kışları soğuk iklimlerde yetişen kayısı taze olarak tüketilebildiği gibi kurutulmuş ve meyve suyu olarak da tüketilebilen bir meyve türüdür.

incelendiğinde, dikim alanı 2010 yılında 564 bin ha ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Bu artış İran, Özbekistan ve Cezayir'in yılında 552 bin ha olarak gerçekleşmiştir dikim alanlarındaki artıştan kaynaklanmıştır (Tablo 1).

Grafik 1. Ükelere göre dünya kayısı üretim alanı (bin ha)

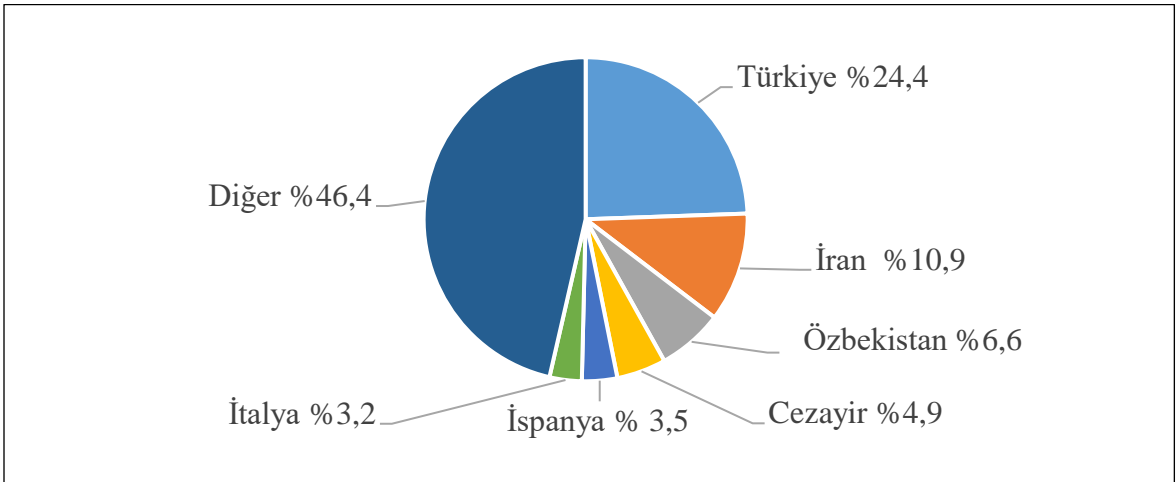

Kaynak: Ek Tablo 1

Dünyada toplam kayısı üretim alanının %24,4'ü Türkiye'de bulunmakta olup Türkiye'yi %10,9

ile İran, %6,6 ile Özbekistan ve %4,9 ile Cezayir takip etmektedir (Grafik 2).

Grafik 2. Dünya kayısı üretim alanlarının ülkelere göre dağılımı (2021)

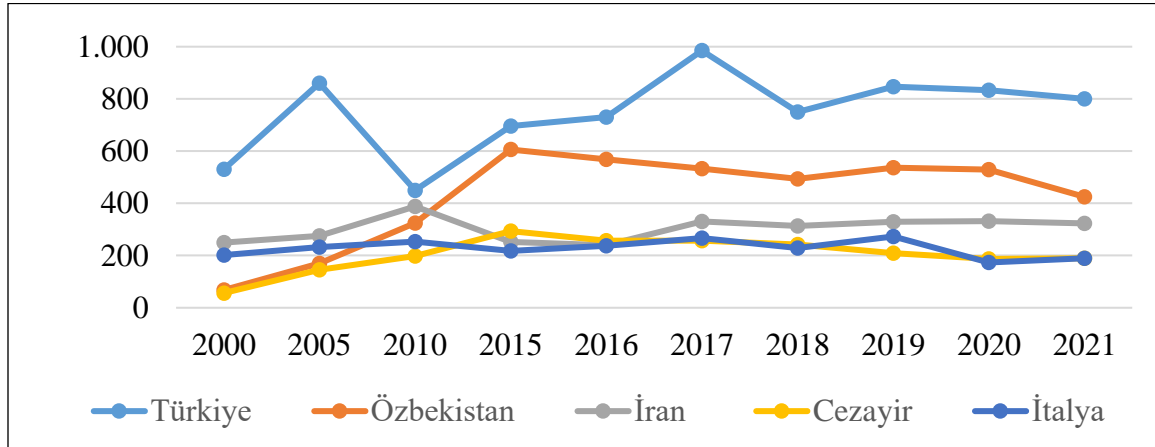
Kaynak: Tablo 1

2.2. Kayısı Üretimi

FAO verilerine göre, dünya kayısı üretiminde yıllar itibari ile dalgalanmalar yaşanmakla birlikte son yirmi yılda %25 oranında artış göstermiştir. Bu süreçte en yüksek üretim miktarına 4,8 milyon ton ile

2017 yılında ulaşılmıştır. 2021 yılında ise 3,6 milyon ton kayısı üretimi gerçekleşmiştir. Kayısı üretim miktarında yıllar itibarıyla yaşanan bu dalgalanmaların en önemli nedeni ilkbahar geç donlarının etkisinden kaynaklanmaktadır (Grafik 3)

Grafik 3. Dünya kayısı üretimi (bin ton)

Kaynak: Ek Tablo 2

Dünya toplam kayısı üretiminde 2021 yılında Türkiye 800 bin ton üretim ile ilk sırada yer almakta olup Özbekistan 425 bin ton ile ikinci sırada, İran 323 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Dünya kayısı üretimi (bin ton)

	2017	2018	2019	2020	2021
Türkiye	985	750	847	833	800
Özbekistan	533	494	537	529	425
İran	331	314	330	332	323
Cezayir	257	242	209	187	190
İtalya	266	229	273	173	190
Pakistan	142	108	94	124	145
İspanya	163	176	146	129	115
Afganistan	132	109	129	132	114
Japonya	87	112	88	71	105
Rusya Fed.	53	66	70	73	79
Diğer	1.841	1.290	1.329	1.133	1.094
Dünya	4.789	3.891	4.052	3.717	3.578

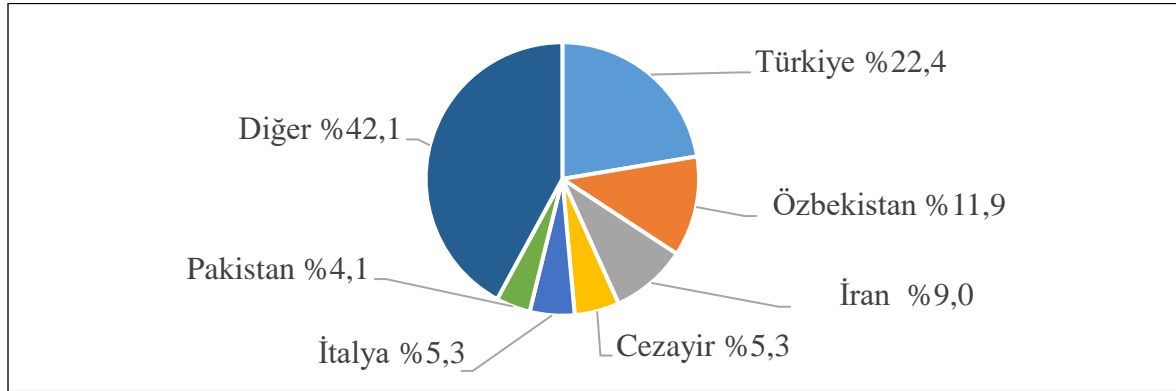
Kaynak: Ek Tablo 2

FAO verilerine göre, 2021 yılında dünya kayısı üretiminin %57,9'u altı ülke tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu üretimin %22,4'ü Türkiye, %11,9'u Özbekistan ve %9,0'ı İran tarafından karşılanmaktadır (Grafik 4).

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Konseyi (INC) 2022/2023 istatistik yıllığı verilerine göre, son on yılda kuru meyve üretimi sürekli yükselen bir eğilim göstermektedir. Son altı sezonda 3 milyon tonun üzerinde gerçekleşen kuru meyve

üretimi 2022/2023'de 3,1 milyon tona ulaşmıştır. Dünyada tahmin edilen 3,1 milyon tonluk kuru meyve üretiminin 165,8 bin tonunu (%5) kuru kayısı oluşturmaktadır. Türkiye 86 bin ton kuru kayısı üretimi ile dünya kuru kayısı üretiminin %52'sini karşılayarak birinci sırada yer aldığı, İran'ın ise 24 bin ton ve %14 pay ile ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra diğer büyük kayısı üreticisi olan Özbekistan, Afganistan ve Çin toplam kuru kayısı üretiminin %11'ini oluşturmaktadır.

Grafik 4. Dünya kayısı üretiminin ülkelere göre dağılımı (2021)

Kaynak: Tablo 2

2.3. Kayısı Verimi

Dünya kayısı üretiminin yaklaşık %70'ini karşılayan ilk on ülkenin verim ortalamaları incelendiğinde 2021 yılında en yüksek verime sahip olan Özbekistan 11.731 kg/ha ile birinci sırada yer almaktadır. Özbekistan'ı 10.686 kg/ha ile İtalya, 8.361

Tablo 3. Dünya kayısı verimi (kg/ha)

	2017	2018	2019	2020	2021
Özbekistan	12.768	12.763	12.345	11.954	11.731
İtalya	15.341	12.859	15.242	9.735	10.686
Pakistan	6.239	5.797	5.836	7.793	8.361
Japonya	5.748	7.595	6.076	5.043	7.580
Afganistan	7.296	5.893	7.301	7.539	7.478
Cezayir	5.798	7.436	6.779	6.302	6.979
Rusya Fed.	5.614	5.788	5.894	6.010	6.127
Türkiye	7.877	5.964	6.454	6.278	5.931
İspanya	7.755	8.570	7.205	6.507	5.901
İran	6.003	5.764	5.610	5.483	5.356
Dünya	8.569	7.139	7.280	6.623	6.484

Kaynak: Ek Tablo 3

2.4. Tüketim

Dünya'da üretilen kayısının önemli bir bölümü sofralık olarak tüketilmektedir. Ancak kayısıda hasat döneminin kısa olması ve taze kayısının çabuk bozulması nedeni ile kayısı daha çok kurutulmuş veya işlenerek değerlendirilmektedir. Ayrıca kayısı dondurularak, konserve yapılarak, pulpu, nektarı çıkarılarak reçel, marmelat, jöle ve

kg/ha ile Pakistan takip etmektedir (Tablo 3). Bu ülkeler içinde üretimde yüksek paya sahip olmasına rağmen Türkiye'nin 5.931 kg/ha, İran'ın ise 5.356 kg/ha verim ile dünya ortalama veriminin altında kaldığı görülmektedir.

krema yapılarak şekerleme, likör, pasta, yoğurt ve dondurma sanayinde kullanılmaktadır. Kayısı çekirdeklerinden tatlı olanları çerez olarak tüketilmekte, acı olanları ise kozmetik sanayinde hammadde olarak değerlendirilmektedir (Anonim, 2018a).

Uluslararası Sert Kabuklu ve Kuru Meyveler Konseyi (INC) 2022/2023 istatistik yıllığı

verilerine göre, 2020 yılında kuru kayısı tüketiminin 178,5 bin ton olduğu ve kuru kayısı üretiminin %14'ünü gerçekleştiren İran'ın tüketimde 27,2 bin ton ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Kişi başına kuru kayısı tüketiminde dünya ortalaması 0,025 kg/yıl iken en yüksek kişi başına tüketim 0,309 kg/yıl ile İran'a aittir Kayısıda bulunan beta-karoten, A vitaminin ön maddesi olup, bu da sağlık açısından büyük önem arz etmektedir. Kuru kayısının 100 gramı 238 kalori, 7.420 ünite A vitamini içermekle birlikte potasyum ve demirce de

zengin olup, anemi tedavisinde önem taşıdığı bilinmektedir (Anonim, 2018b).

2.5. Fiyatlar

Dünyada kayısı üreticisi ülkelerin üretici fiyatları incelendiğinde, 2021 yılında 323 bin ton kayısı üreten İran 5,32 \$/kg ile dünyadaki en yüksek üretici fiyatına sahip ülke iken Japonya 4,12 \$/kg ile ikinci sırada Yunanistan 1,26 \$/kg ile üçüncü sırada yer almaktadır. En büyük kayısı üreticisi olan Türkiye'de ise kayısı üretici fiyatı 0,75 \$/kg'dır (Tablo 4).

Tablo 4. Dünyada kayısı üreticisi ülkelerin üretici fiyatları (\$/kg)

	2017	2018	2019	2020	2021
İran	0,86	1,08	1,57	2,17	5,32
Japonya	3,49	2,66	3,77	5,30	4,12
Yunanistan	0,59	0,79	0,65	0,90	1,26
İspanya	0,84	0,78	0,69	0,79	1,11
Türkiye	0,55	0,48	0,52	0,56	0,75
Fas	0,37	0,41	0,36	0,46	0,47

Kaynak: FAO, 2023

2.6. Dış Ticaret

2.6.1. İhracat

Dünyada taze kayısı ticaretinde mevcut olan son veriye göre 2021 yılında üretimin ancak %9,1'i taze kayısı olarak ihracata konu olmuştur. 2022 yılı itibarıyla dünya taze kayısı ihracatı (bin ton)

kayısı ihracatı bir önceki yıla göre %7,8 artış göstererek 352 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda ihracat artış göstermekle beraber 2019 yılında 480 bin tonluk taze kayısı ihracatı ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Tablo 5).

	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	71	68	65	70	97
İspanya	109	93	96	97	60
İtalya	27	48	17	32	50
Afganistan	35	27	15	11	29
Yunanistan	24	23	22	15	21
Fransa	28	22	11	14	14
Kırgızistan	3	6	10	5	8
Sırbistan	2	9	2	3	7
Ürdün	6	11	4	13	7
Moldova Cum.	2	6	2	5	7
Diğer	113	168	134	63	51
Dünya	418	480	379	326	352

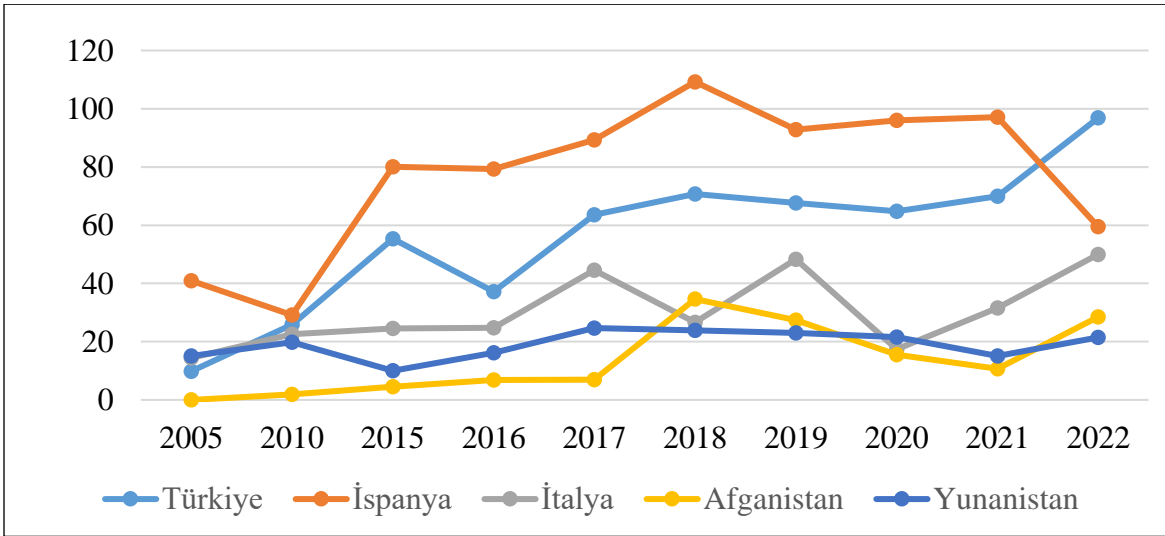
Kaynak: Ek Tablo 4

Taze kayısı ihracatında en yüksek paya sahip olan Türkiye 97 bin ton ile ilk sırada yer alırken İspanya 60 bin ton ile ikinci sırada, İtalya ise 50 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret İstatistiklerine göre, dünya kayısı üretiminde

yüksek paya sahip olan Özbekistan'ın 2017 yılı öncesi ticaret verileri mevcut olmayıp son dört yılda ihracatını 3 katına çıkardığı 2020 yılında 75 bin tonluk ihracatının 2022 yılında 6 bin tona düştüğü gözlenmektedir (Ek Tablo 4).

Grafik 5. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracatı (bin ton)

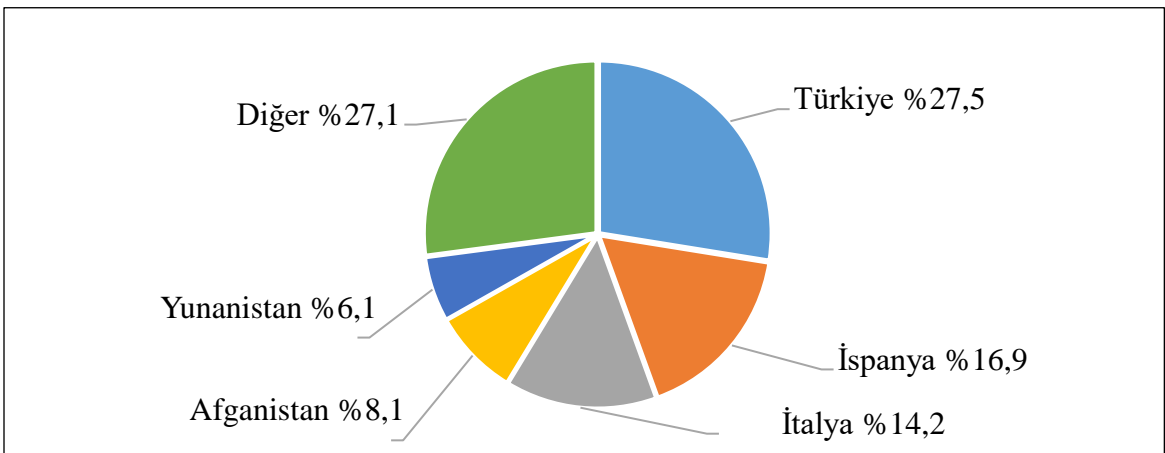

Kaynak: Ek Tablo 4

2022 yılında toplam taze kayısı ihracatındaki ilk beş ülkeden Türkiye'nin toplam ihracattaki payının %27,5, İspanya'nın

payının %16,9, İtalya'nın payı ise %14,2 olduğu görülmektedir (Grafik 6).

Grafik 6. Dünya taze kayısı ihracatında ülkelerin payı (2022)

Kaynak: Tablo 5

Dünya ticaretinde taze kayısının yanı sıra yüksek miktarda kuru kayısı ihracatı yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler

Uluslararası Ticaret İstatistiklerine göre; kuru kayısı ihracatı yıllar itibarıyla değişiklik gösterse de genel olarak artış

eğilimindedir. 2018 yılında 139 bin ton olan kuru kayısı ihracatı, 2021 yılında %16,3 artış göstererek 161 bin ton ihracat ile son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2022 yılında ise 140 bin ton olarak

gerçekleşmiştir. Dünya kuru kayısı ihracatında söz sahibi olan Türkiye 2022 yılında yaklaşık 75 bin tonluk ihracatla toplam dünya kuru kayısı ihracatının %53,3'ünü gerçekleştirmiştir (Tablo 6).

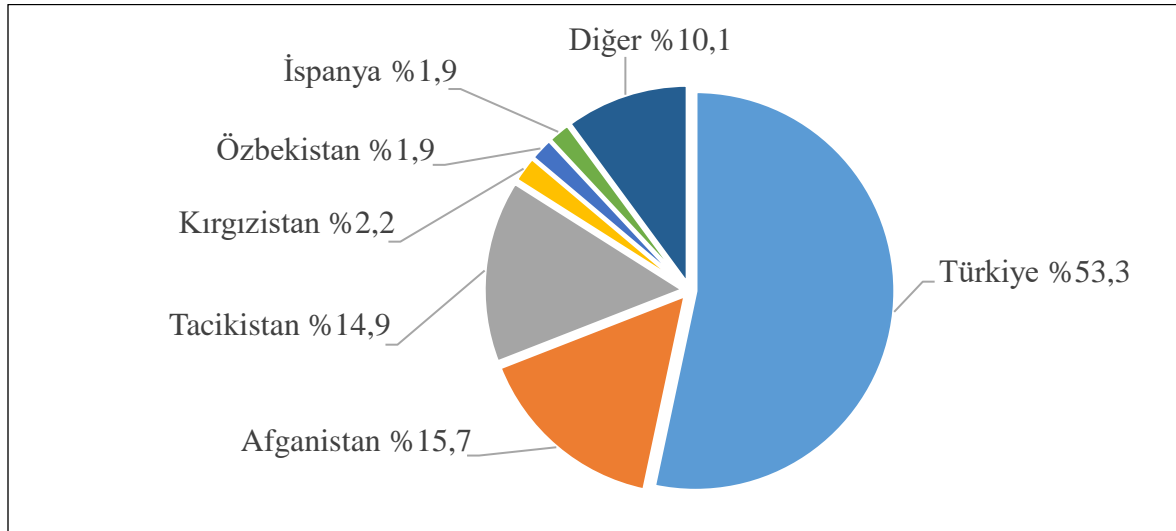
Tablo 6. Dünya kuru kayısı ihracatı (bin ton)

	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	94	100	88	88	75
Afganistan	0	10	7	13	22
Tacikistan	11	8	11	21	21
Kırgızistan	4	9	13	11	3
Özbekistan	7	9	12	5	3
İspanya	5	2	3	2	3
Hollanda	2	2	1	2	2
Almanya	1	1	2	2	2
ABD	1	1	1	2	1
Fransa	1	2	1	1	1
Diğer	12	14	17	15	8
Dünya	139	159	157	161	140

Kaynak: Ek Tablo 8

Türkiye'yi toplam ihracattaki %15,7'lik pay ve %2,2'lik pay ile Kırgızistan izlemektedir ile, Afganistan, %14,9'luk pay ile Tacikistan (Grafik 7).

Grafik 7. Dünya kuru kayısı ihracatında ülkelerin payı (2022)

Kaynak: Tablo 6

2.6.2. İthalat

Dünya taze kayısı ithalatı son yirmi yılda genel olarak artış eğiliminde olup 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Ek Tablo 6). 2021 yılında 296 bin tona gerilemiş 2022 yılında ise 334 bin ton olarak

gerçekleşmiştir. Dünya taze kayısı ithalatında yıllar itibarıyla değişmekle birlikte en yüksek ithalatçı ülkeler Rusya Federasyonu, Almanya, Pakistan ve Irak'dır (Tablo 7).

Tablo 7. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı (bin ton)

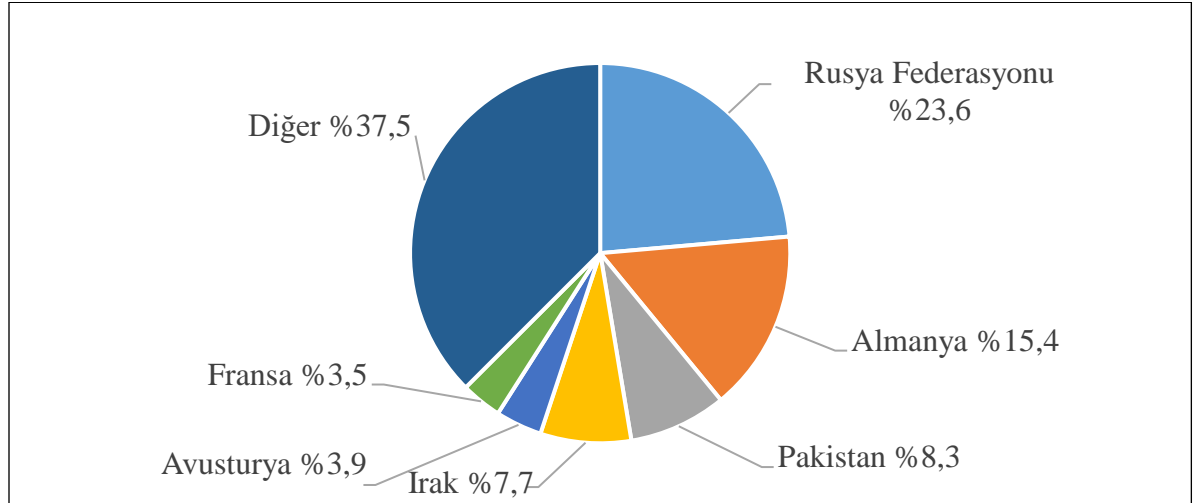
	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	53	50	65	50	79
Almanya	60	63	47	47	52
Pakistan	25	18	15	10	28
Irak	38	44	33	23	26
Avusturya	12	14	10	11	13
Fransa	23	17	21	19	12
Romanya	8	10	9	7	10
İtalya	20	15	17	13	10
Polonya	10	13	7	8	9
Çek Cumhuriyeti	8	11	6	6	8
Diğer	137	162	133	102	89
Dünya	393	417	363	296	334

Kaynak: Ek Tablo 6

Dünyada 2022 yılı taze kayısı ithalatı incelendiğinde, 79 bin ton (%23,6) ithalat ile Rusya Federasyonu birinci sırada yer alırken Rusya Federasyonu'nu 52 bin ton (%15,4)

ithalat ile Almanya ikinci sırada, 28 bin ton (%8,3) ithalat ile Pakistan üçüncü sırada takip etmektedir (Grafik 8).

Grafik 8. Dünya taze kayısı ithalatında ülkelerin payı (2022)

Kaynak: Tablo 7

Dünya ticaretine konu olan toplam kuru kayısı ithalatı yıllar itibari ile değerlendirildiğinde, 2022 yılında 149 bin ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Tablo 8). 2010 yılında Rusya Federasyonu toplam ithalatın %30,2'sini gerçekleştirirken, 2022 yılında toplam

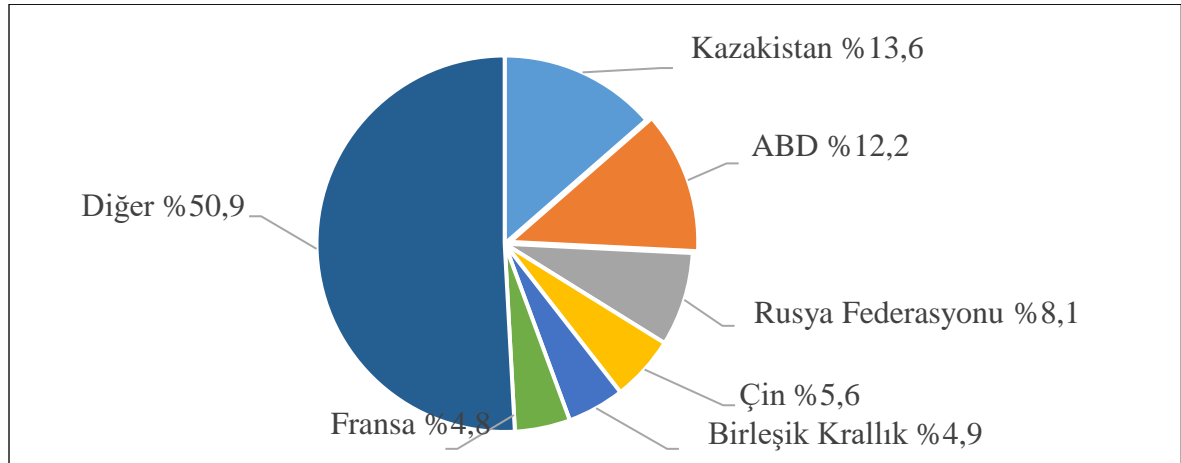
ithalat içindeki payının %8,1'e gerilediği görülmektedir (Ek Tablo 10). 2022 yılı kuru kayısı ithalatının %13,6'sı Kazakistan tarafından yapılmıştır. Kazakistan'ı %12,2'lik pay ile ABD, %8,1'lik pay ile Rusya Federasyonu takip etmektedir (Grafik 9).

Tablo 8. Dünya kuru kayısı ithalatı (bin ton)

	2018	2019	2020	2021	2022
Kazakistan	9	4	5	16	20
ABD	14	13	14	16	18
Rusya Federasyonu	11	13	12	10	12
Çin	5	7	5	6	8
Birleşik Krallık	10	8	8	7	7
Fransa	9	9	9	9	7
Almanya	7	7	8	9	7
Pakistan	0	4	1	4	6
Hindistan	6	4	4	4	6
Hollanda	4	4	4	4	4
Diğer	69	76	68	62	53
Dünya	144	148	136	147	149

Kaynak: Ek Tablo 10

Grafik 9. Dünya kuru kayısı ithalatında ülkelerin payı (2022)

Kaynak: Tablo 8

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, dünya üzerinde uygun iklim kuşağındaki konumu itibarıyla bahçe bitkileri yetiştiriciliği açısından üstün ekolojik avantaja sahiptir. Dünyada mevcut gen merkezleri arasında hem Yakındoğu hem de Akdeniz havzası içinde yer alan Türkiye, birçok tür ve çeşidin gen merkezi durumundadır. Nitekim, bugün dünya üzerinde kültürü yapılan 138 meyve türünden, subtropik meyve türleri de dahil olmak üzere 80'den fazla tür ülkemizde yetiştirilebilmektedir (Özzambak ve ark. 2020).

Kışları nispeten soğuk, yazları sıcak olan iklim bölgelerinde yetişen kayısı meyvelerinin yüksek kalitede olgunlaşabilmesi için yaz aylarında atmosferin kuru olması gerekmektedir. Havası nemli ve ilkbahar sisli geçen yerlerde çil hastalığına (Sclerotinia) tutularak meyve kalitesi düşmektedir. Bu nedenle bahçelerin iyi havalanır bir şekilde kurulması gerekir. Bunun gibi ilkbaharın geç donları dabademden sonra çiçek açan bu meyve türünün herhangi bir yerde yetiştirilmesini sınırlamaktadır. Kayısı yağış isteği bakımından badem kadar, hatta bazı hallerde

ondan da daha çok kurağa dayanmaktadır (Anonim, 2018c).

Dünya taze ve kuru kayısı üretiminde ilk sırada yer alan Türkiye gen kaynakları bakımından büyük potansiyele sahiptir.

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüklerindeki depremler Malatya, Hatay ve Adıyaman dahil 11 ilde büyük yıkımlara neden olmuştur. Bölgenin 40,3 milyon dekar büyüklükteki tarım arazisi varlığı ülkemizdeki tarım arazilerinin %16,9'una tekabül etmektedir. 2022 yılı itibarıyla Türkiye'de meyvecilik yapılan alanların

Tablo 9. Türkiye kayısı ve zerdali ağaç sayısı, üretim ve verimi

	Kayısı					Zerdali				
	Ağaç sayısı (bin)			Üretim (ton)	Verim* (kg/Ağaç)	Ağaç sayısı (bin)			Üretim (ton)	Verim* (kg/Ağaç)
Meyve veren	Meyve vermeyen	Toplam	Meyve veren			Meyve vermeyen	Toplam			
2012	14.134	2.530	16.664	760.000	54	1.051	141	1.192	35.483	34
2013	14.453	2.521	16.975	780.000	54	1.032	132	1.164	31.609	31
2014	15.005	2.384	17.388	270.000	18	1.003	128	1.130	8.210	8
2015	15.403	2.282	17.686	680.000	44	990	130	1.120	16.100	16
2016	15.586	2.284	17.869	730.000	47	889	106	994	19.050	21
2017	15.949	2.619	18.569	985.000	62	880	127	1.007	21.653	25
2018	16.837	2.288	19.125	750.000	45	862	121	983	19.927	23
2019	17.266	3.429	20.695	846.606	49	755	123	878	17.250	23
2020	17.650	3.644	21.294	833.398	47	758	132	890	17.005	22
2021	17.809	3.975	21.784	800.000	45	747	127	874	17.522	23
2022	19.158	4.269	23.427	803.000	42	738	118	856	20.832	28

Kaynak: TÜİK, 2023a. *Verim kg/meyve veren ağaç sayısıdır.

Kayısı ağaç sayıları yıllar itibarıyla bir önceki yıllara göre değerlendirildiğinde %0,3-7,3 arasında değişim söz konusudur (Tablo 9, Grafik 10).

Ağaç sayısındaki artışa rağmen üretim miktarlarında büyük dalgalanmalar yaşanmaktadır. Son yıllarda yaşanan en belirgin örnek 2014 yılıdır. 2014 yılında bir

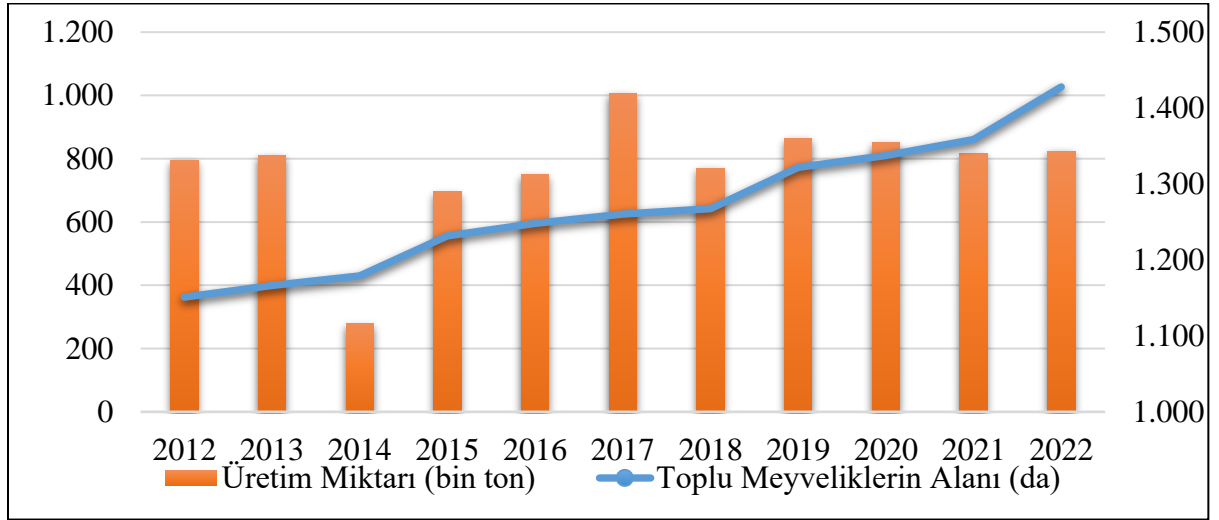
%26'sı, tarla tarımı alanının %16,2'si bu illerde bulunmaktadır. Bölge, kayısı, badem, nar ve zeytin üretimi açısından ülke tarımında önemli bir yere sahiptir (SBB, 2023).

3.1. Kayısı Ağaç Sayısı, Alanı ve Üretimi

Türkiye'de 2022 üretim döneminde zerdali dahil 1,43 milyon dekar alanda kayısı üretimi gerçekleşmiş olup Bu alanlarda son on yılda kayısı ağaçlarındaki değişim incelendiğinde 2012 yılında toplam 17,9 milyon olan ağaç sayısının %36,0'luk artış ile 2022 yılında toplam 24,3 milyon ağaç sayısına ulaştığı görülmektedir (Grafik 10).

önceki yıla göre kayısı veriminde %66,7 zerdali veriminde ise %74,2 oranındaki düşüşe bağlı olarak üretim miktarında da %65,7'lik düşüş yaşanmış ve üretim 278 ton olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında üretim rekor düzeye ulaşmış ve 1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise zerdali dahil yaklaşık 824 bin ton üretim gerçekleşmiştir.

Grafik 10. Türkiye kayısı üretimi ve alanı

Kaynak: TÜİK, 2023a

Üretimdeki bu dalgalanmalar iklim şartlarına bağlı olup rekoltedeki değişimler üretim bölgelerinde meydana gelen ilkbahar geç donlarından kaynaklanmaktadır. İlkbaharda meydana

gelen dondan dolayı çukur yerler, taban araziler ve dere kenarlarında tesis edilen bahçelerde kayısının çiçeklenme döneminde yüksek ürün kaybı yaşanmaktadır.

Tablo 10. Türkiye'nin illere göre kayısı alanı, üretimi ve verimi (bin da, bin ton, kg/ağaç)

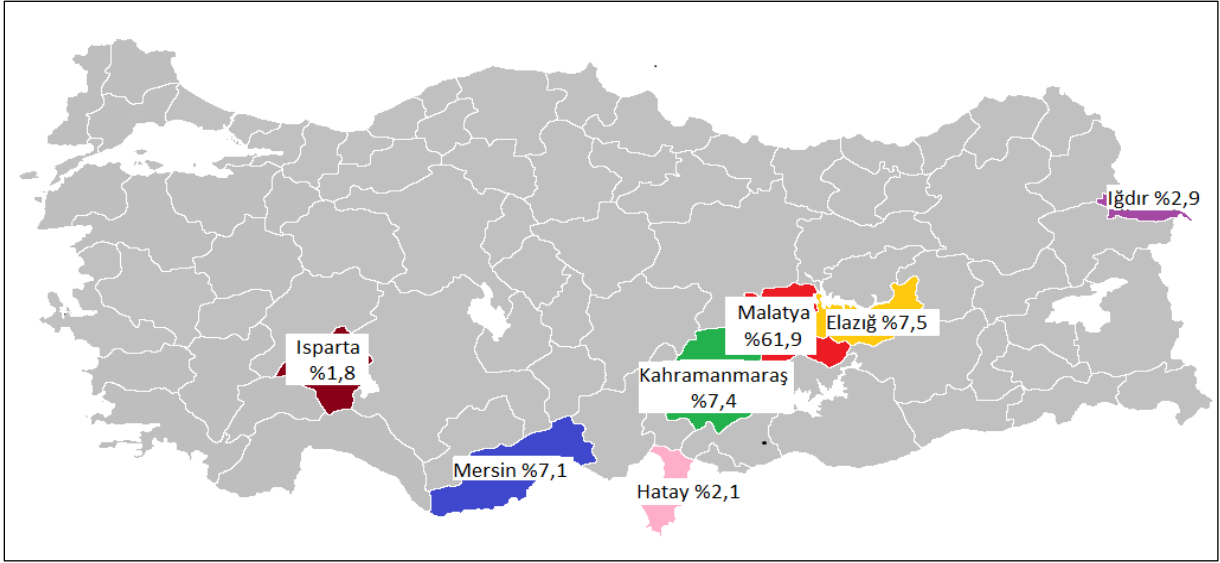
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Malatya	Alan	743	754	768	801	811	808	798	842	850	856	878
	Üretim	510	412	39	336	381	673	401	392	352	389	304
	Verim	72	58	5	45	50	88	53	50	45	50	38
Mersin	Alan	72	68	68	68	69	67	72	81	83	86	100
	Üretim	47	94	112	108	104	87	89	140	170	162	164
	Verim	38	76	84	79	73	60	58	77	80	75	62
Elazığ	Alan	83	84	86	96	98	98	98	99	100	102	106
	Üretim	39	40	11	18	59	53	52	56	51	31	29
	Verim	39	40	11	17	55	49	48	52	47	29	27
Kahramanmaraş	Alan	92	92	92	89	89	88	89	89	89	89	105
	Üretim	13	79	1	80	33	26	30	65	65	19	54
	Verim	13	66	1	69	28	22	18	40	40	11	33
İğdır	Alan	19	19	20	27	27	32	34	36	35	39	41
	Üretim	18	20	-	38	31	31	36	40	40	43	41
	Verim	117	132	-	178	147	127	141	139	159	153	139

Kaynak: TÜİK, 2023a

Türkiye'de 2022 yılında zerdali hariç 1,42 milyon dekar kayısı alanının %61,9'u Malatya'da yer alırken, %7,5'i Elazığ'da, %7,4'ü Kahramanmaraş'ta %7,1'i Mersin'de, %2,9'u İğdır'da yer almaktadır. Son on yılda kayısı üretim alanını iki katına

çıkararak İğdır aynı zamanda Türkiye ortalamaya veriminin 3 katına sahip olup Mersin ile birlikte Türkiye'nin sofralık kayısı üretimine katkı sağlamaktadır (Tablo 10, Harita 1).

Harita 1. Türkiye'nin kayısı toplu meyvelik alanının illere göre dağılımı (2022)

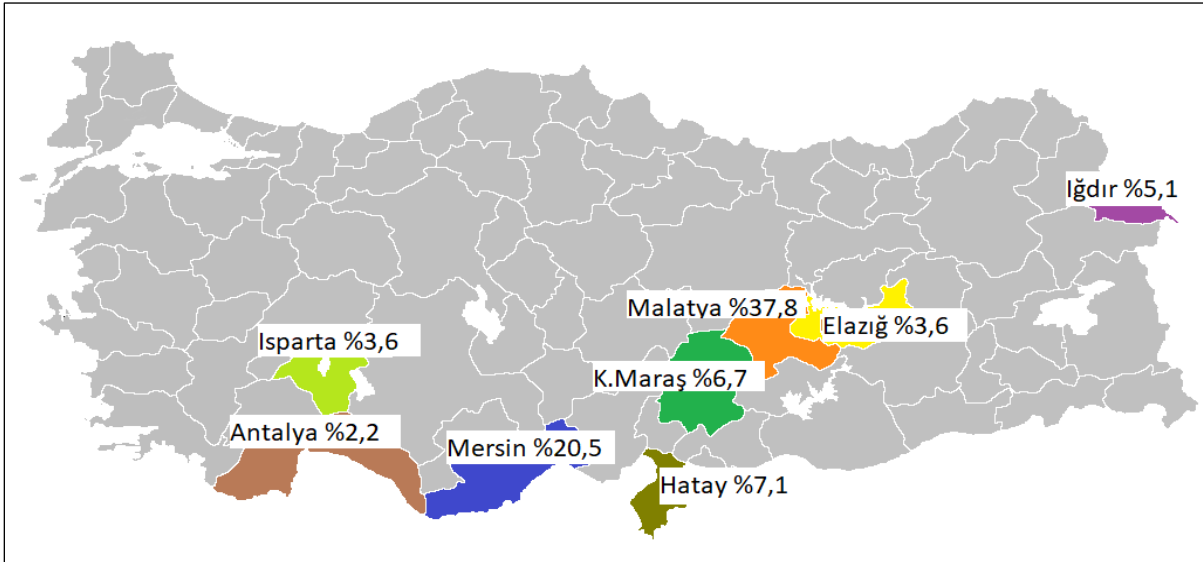

Kaynak: TÜİK, 2023a

Türkiye taze kayısı üretiminde ilk sırada yer alan Malatya'da 2022 yılında bir önceki yıla göre %21,9 düşüşle 304 bin ton taze kayısı üretimi gerçekleşmiştir. 2022 yılında Türkiye toplam kayısı üretiminin %37,8'ini

karşılıyan Malatya'yı %20,5'lik pay ile Mersin, %7,1'lik pay ile Hatay, %6,7 ile Kahramanmaraş ve %5,1 ile Iğdır takip etmektedir (Harita 2).

Harita 2. Türkiye'nin kayısı üretim miktarının illere göre dağılımı (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023a

TÜİK'in 2023 yılı Bitkisel Üretim 2. Tahminlerine göre, kayısı üretiminin bir önceki yıla göre %6,6 oranında azalışla yaklaşık 750 bin ton, zerdali üretiminin ise %11,2 oranında azalışla yaklaşık 18,5 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Malatya taze kayısı yanında kuru kayısı üretiminde de birinci sırada yer almaktadır. Malatya'da üretilen taze kayısının %90-95'i kurutularak ihraç edilmektedir. Malatya kayısı renk, şekil, tat, aroma ve irilik bakımından birbirinden farklı çok sayıda kayısı çeşit ve tipine sahiptir. Hem kayısı

çeşitliliği bakımından çok zengin hem de mevcut kayısılar üstün kalite özelliklerine sahiptir. Kuru madde miktarı %22–28 arasında değişirken bu oran, yerli ve yabancı diğer kayısı çeşitlerinde %14–18'dir. Kurutulmuş kayısılarda kayısı özellikleri dikkate alınmadan ürünle ilgili üç değişik değer üzerinden hesaplanan ortalama değer alınarak 0,20728 değeri alınmıştır. Kurutulmuş kayısı-zerdali için teknik dönüşüm katsayısı $1/0,20728=4,824$ olarak hesaplanmaktadır (DİE, 2003). Malatya kayısılarının 3–3.5 kilo yaş meyvesinden bir kilo kuru kayısı elde edilirken yabancı kayısıların ancak 5–7 kilosundan 1 kg kuru kayısı elde edilebilmektedir. Tat indeksi (brix/asit) 80–120 gibi oldukça yüksek düzeyde iken, yabancı çeşitlerde bu oran 10–40 arasında değişmektedir (GTHB, 2014).

Malatya il genelinde kayısı rekoltesi tespit komisyonu tarafından yapılan çalışmalara göre, 2023 yılında ağaç başına verimin 40,4 kg, toplam yaş kayısı üretiminin ise 385.850 ton olması beklenmektedir. Ayrıca kuru kayısı rekoltesinin de 77.170 ton olacağı tahmin edilmektedir

2023/24 yılı sezonunda özellikle haziran ayına kadar devam eden yağışlar üründe bir Tablo 11. Türkiye kayısı denge tablosu

tür mantar hastalığı olan monilya hastalığına neden olmuş ve meyvede kalite sorununa sebep olmuştur. Meyvede oluşan kalite sorunu nedeni ile meyve suyuna ayrılan miktarın artacağı tahmin edilmektedir.

3.2. Tüketim

Dünyada üretilen kayısının önemli bir bölümü taze olarak tüketilmektedir. Ancak, Türkiye'de kayısı çeşitlerinin kuru madde oranının yüksek olması, hasat dönemi iklim şartlarının doğal kurumaya uygun olması ve taze meyve muhafaza yöntemlerinin yeterince yaygın olmaması gibi sebeplerle, üretilen kayısıların büyük çoğunluğu kurutularak değerlendirilmektedir. Dünyada üretilen taze kayısının ancak %10–15'i kurutularak değerlendirilirken, bu oran Türkiye'de yaklaşık %80'e ulaşmaktadır (Gezer ve ark, 2009).

TÜİK'in yayımlamış olduğu bitkisel üretim denge tabloları verilerine göre, Türkiye'de 2021/22 üretim sezonunda yurtiçi kullanımın 229 bin ton ve kişi başına tüketimin 2,5 kg olduğu görülmektedir. Kayısıda kendine yeterlilik derecesi ise %341,6'dır (Tablo 11).

Piyasa yılı	Üretim (ton)	Yurt içi kullanım (ton)	İhracat (ton)	Stok değişimi (ton)	Kişi başına tüketim (kg)	Yeterlilik derecesi (%)
2021/22	817.522	229.260	468.876	93.862	2,5	341,6
2020/21	850.403	204.911	503.431	119.717	2,3	397,6
2019/20	863.856	211.275	533.655	86.385	2,3	391,7
2018/19	769.927	210.503	546.431	- 8.841	2,4	350,4
2017/18	1.006.653	246.319	540.719	181.200	2,8	391,5
2016/17	749.050	232.426	464.358	24.718	2,7	308,7
2015/16	696.100	137.875	404.422	132.782	1,6	483,7
2014/15	278.210	50.688	306.317	- 83.000	0,6	525,8
2013/14	811.609	210.620	570.187	483	2,5	369,2
2012/13	795.483	183.391	578.158	3.018	2,2	415,6

Kaynak: TÜİK, 2023a

3.3. Fiyatlar

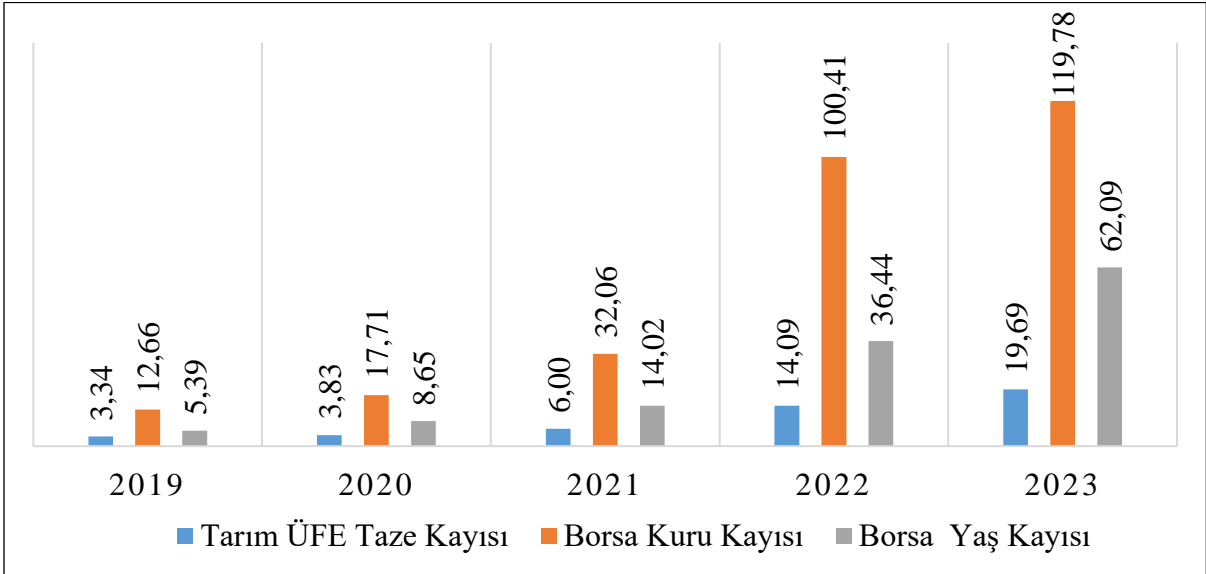
Taze kayısı depolanabilir olmadığı için fiyatları üretim miktarına bağlı olarak belirlenmektedir. TÜİK verilerine göre, 2022 yılında taze kayısı üretici fiyatları bir önceki yıla göre %134,6 artış göstererek ortalama 14,09 TL/kg, 2023 yılında ise 19,69 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Yaş ve kuru kayısı borsa fiyatlarında Malatya Ticaret Borsası'nın HMS fiyatları dikkate alınmıştır. Yaş kayısı borsa fiyatı 2022 yılında bir önceki yıla göre %159,9 artarak ortalama 36,44 TL/kg, 2023 yılının ilk dokuz ayında ise ortalama yaş kayısı fiyatı 62,09 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Kuru kayısı borsa fiyatı ise 2022 yılında bir önceki yıla göre %213,2 artış ile 100,41 TL/kg, 2023 yılının ilk dokuz ayında ise

kuru kayısı borsa fiyatı ortalama 119,78 TL/kg olmuştur (Grafik 11).

TMO-TOBB Lidaş tarafından modern alt yapıya sahip ilk kuru kayısı lisanslı deposu, 5.000 ton kapasite ile lisansını alarak 17.09.2020 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na istinaden Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği ile kuru kayısının depolanacağı lisanslı depolarda bulunması gereken asgari niteliklere ve depolama hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Lisanslı depo kurutulmuş kayısı için uygun depolama koşulları sağlayamadığından kısa sürede elden çıkaracak olan üreticiye önemli bir alternatif olmuştur.

Grafik 11. Türkiye'de kayısı üretici ve borsa fiyatları (TL/kg)

Kaynak: TÜİK, 2023c, Malatya Ticaret Borsası, 2023

3.4. Kayısı Destekleme Politikaları

Kayısı üretiminin gelişmesine yönelik sertifikalı ve standart fidan kullanarak yeni kayısı bahçesi tesis eden çiftçilere 2005 yılında itibaren her yıl hazırlanan mevzuatlar çerçevesinde dekar başına destek verilmektedir. 2022 yılı destekleri kapsamında standart fidan kullanan üreticiye

250 TL/da, sertifikalı fidan kullanan üreticiye ise 650 TL/da destek verilmektedir.

Kayısı üreticilerine girdi maliyetlerinin düşürülmesi, dış pazarda rekabet güçlerinin artırılması, üretimde sürekliliğin sağlanabilmesi için; 2022 yılında 62 TL/da mazot desteği, 21 TL/da kimyevi gübre desteği verilmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı'nca yetkilendirilmiş toprak

analizi laboratuvarlarına, asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde her 50 dekar araziye kadar bir analiz için 50 TL toprak analizi desteği ödemesi yapılmaktadır.

Ayrıca organik kayısı yetiştiren üreticilere 1. Kategori kapsamında bireysel sertifikaya sahip olan üreticiye 100 TL/da, grup sertifikasına sahip üreticilere ise 50 TL/da ve iyi tarım uygulamaları yapan kayısı üreticilerine 1. Kategori kapsamında bireysel sertifikaya sahip olanlara 40 TL/da, grup sertifikasına sahip üreticilere ise 20 TL/da destek verilmektedir.

3.5. Dış Ticaret

3.5.1. İhracat

Dünya kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye, taze kayısı ihracatında da yaklaşık 97 bin tonluk ihracat ile 1. sırada yer almaktadır. TÜİK verilerine göre, son beş yılda genel olarak ihracat seviyesini koruyan taze kayısı ihracatı 2018 yılında 70,7 bin tondan %36,9 artışla 2022 yılında 96,8 bin tona yükselmiştir (Tablo 12). Bu ihracattan yaklaşık 83 milyon dolar gelir elde edilmiştir.

Tablo 12. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (ton)

	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	21.486	20.135	25.744	37.448	56.243
Irak	30.768	33.538	19.877	17.110	24.856
Almanya	3.409	3.412	4.386	3.969	4.039
Suriye	3.764	3.485	749	1.281	2.297
Ukrayna	216	696	2.542	3.768	2.145
Romanya	2.287	948	3.911	1.939	1.572
Suudi Arabistan	3.380	2.033	2.039	0	1.288
Azerbaycan	1.551	522	644	407	645
BAE	340	285	331	719	559
Belarus	546	369	441	568	420
Diğer	2.987	2.214	4.046	2.751	2.776
Toplam	70.734	67.637	64.709	69.960	96.842

Kaynak: Ek Tablo 14

Özel Ticaret Sisteminden 080910 GTİP kodu kullanılarak hesaplanmıştır.

Ülkelere göre yapılan taze kayısı ihracatı incelendiğinde, son on yıllık süreçte genel olarak en fazla ihracat yapılan ülkeler değişmemiş olup son yıl verisi dikkate alındığında toplam ihracatın %92,5'i beş ülkeye gerçekleştirilmiştir. Bu ülkelerden ilk sırada yer alan Rusya Federasyonu'na yapılan taze kayısı ihracatının son beş yılda %161,8 arttığı görülmektedir. Taze kayısı ihracatında 56,2 bin ton ihracat ile birinci sırada yer alan Rusya Federasyonu'nu, 24,9 bin ton ile Irak, 4 bin ton ihracat ile Almanya takip etmektedir (Tablo 12, Grafik 12).

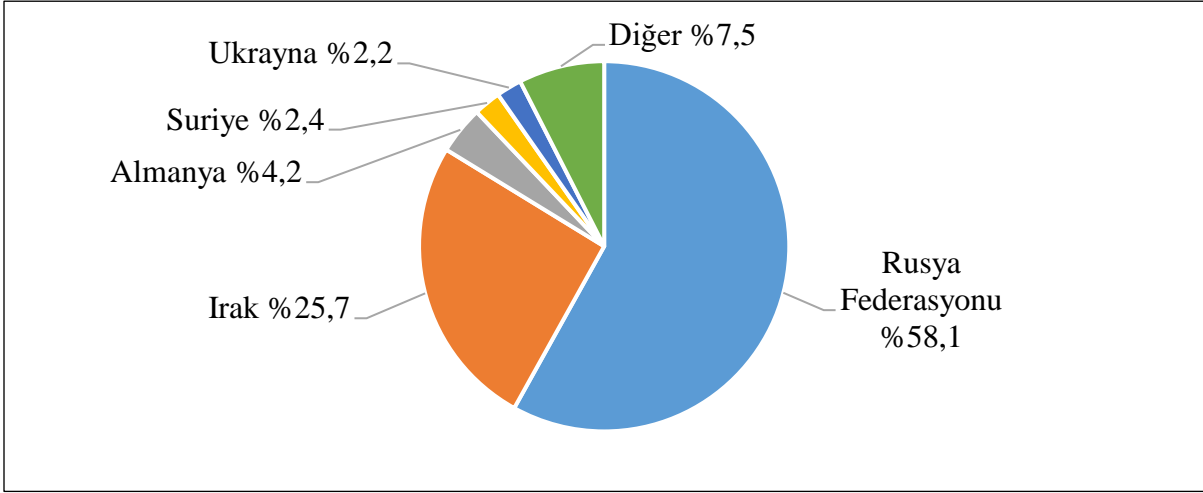
Taze kayısı ihracatının yanı sıra üretilen kayısının büyük çoğunluğu kurutulmuş şekilde ihraç edilmektedir. Kuru kayısı, kuru meyve sektörümüzün önemli geleneksel ihraç ürünlerindedir. Dünyada her yıl değişmekle birlikte yaklaşık 125 ile 160 bin ton kuru kayısı ihracatı yapılmaktadır. Yine yıllara göre değişmekle birlikte dünya kuru kayısı ihracatının %45-75'i Türkiye tarafından gerçekleştirilmektedir (FAO, 2023).

Türkiye'de kayısı, "Gün Kuru" ve "Kükürtleme" yöntemi olmak üzere iki metotla kurutulmaktadır.

Kükürtleme işlemi sırasında kayısıda bulunan kükürt miktarı istenilen seviyenin üstünde olabilmektedir. Kuru kayısı ithal eden ülkelerin ithalatına izin verdikleri kükürt miktarı AB ülkelerinde 2000 ppm, ABD ve Avustralya'da 3000 ppm, Kanada'da 2500 ppm'dir. Resmî Gazetede

16.11.1997 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Gıda Kodeksi'ne göre kuru kayısıda maksimum kalıntı kükürt miktarı 2000 ppm olarak belirlenmiştir. Kükürt miktarının yüksek olması ihracatta sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

Grafik 12. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracatı (2022)

Kaynak: Tablo 12

Kayısı üretiminde iklim şartlarından özellikle ilkbahar geç donlarından kaynaklanan olumsuzluklara rağmen üretimde yaşanan artışa paralel olarak, ihracatta da artış yaşanmaktadır. Yıllar itibarıyla arz miktarına bağlı olarak ihracat

miktarı ve oranları değişmektedir. Dünya kuru kayısı ihracatında ilk sırada yer alan Türkiye, 2022 yılında yaklaşık 402 milyon \$ karşılığında 76,4 bin ton kuru kayısı ihracatı gerçekleştirmiştir.

Tablo 13. Ünelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton)

	2018	2019	2020	2021	2022
ABD	11.198	11.066	12.345	13.652	12.339
Fransa	7.584	7.533	6.992	7.425	6.152
Almanya	6.251	6.225	6.790	6.661	5.201
Birleşik Krallık	5.563	5.119	5.715	5.221	4.503
Rusya Federasyonu	5.469	7.284	4.476	3.969	4.500
Çin	872	3.100	1.834	3.513	3.721
Ege Serbest Bölgesi	3.038	3.262	5.146	5.463	3.308
Avustralya	4.917	4.509	4.229	3.785	3.266
Brezilya	4.573	4.174	4.726	3.208	3.003
Hollanda	2.957	2.788	3.043	3.346	2.797
Diğer	41.381	45.095	35.002	34.082	27.585
Toplam	93.801	100.156	90.299	90.325	76.375

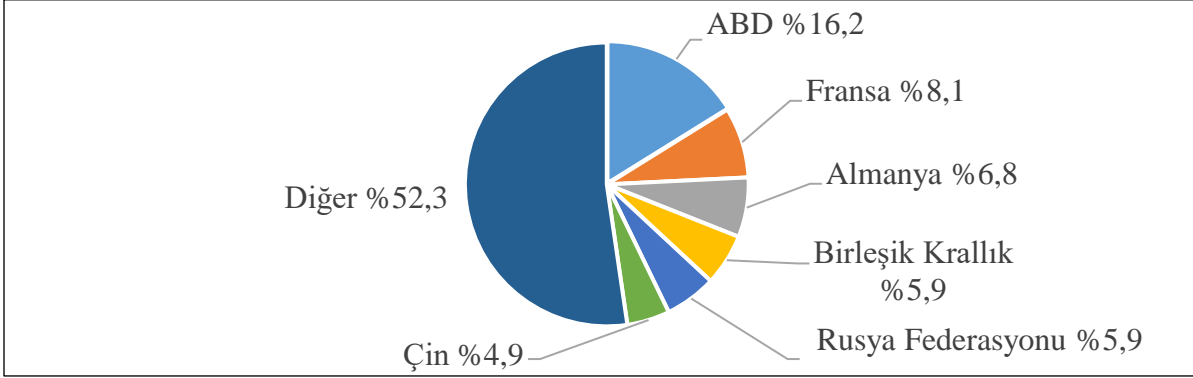
Kaynak: Ek Tablo 16

Özel Ticaret Sisteminden 081310 GTİP kodu kullanılarak hesaplanmıştır.

Türkiye 2022 yılı itibarıyla toplam kuru kayısı ihracatının %16,2'sini Amerika Birleşik Devletleri'ne, %8,1'ini Fransa'ya, %6,8'ini Almanya'ya, %5,9'unu Birleşik

Krallık'a yapmıştır (Grafik 13). Türkiye taze kayısı ve kuru kayısıda önemli ihracatçı ülke olması nedeniyle ithalat miktarı yok denecek kadar düşük düzeydedir.

Grafik 13. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracatı (2022)

Kaynak: Tablo 13

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya nüfusu dikkate alındığında kişi başına düşen taze kayısı miktarı yaklaşık 0,5 kg gibi çok düşük düzeydedir. Dünya kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye gerek gen kaynakları ve gerekse üretim alanları bakımından büyük bir potansiyele sahip olup hem ağaç sayısı hem de üretim miktarı sürekli artış göstermektedir. Üretilen kayısının önemli bir bölümü kuru kayısı olarak değerlendirilmektedir. Kurutmalık dışında kalan kayısının bir bölümü taze kayısı olarak ihraç edilirken kalan kısmı genellikle sofralık ve meyve suyu sanayinde iç piyasada tüketilmektedir.

Üretimde sürdürülebilirliği sağlayabilmek için kayısı üretiminde ilkbahar geç donlarından kaynaklanan üretim ve fiyat istikrarsızlığına karşı yeni tesis edilecek kayısı bahçelerinin don riski az olan alanlarda kurulması önem arz etmektedir. Riskli alanlarda ise alternatif ürünlerin teşvik edilmesi ve don riski bulunan alanlarda kurulmuş kayısı bahçelerinde rüzgâr fanları, damla sulama ve yağmurlama

sulama yöntemleriyle de don riski azaltılmalıdır.

Bir başka açıdan ilkbahar geç donlarının etkisini azaltmak için ıslah çalışmaları ile erken-geç olgunlaşma ve geç çiçek açan çeşitlerin geliştirilmesine öncelik verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yine kayısı üretiminde hastalık ve zararlılara karşı etkin entegre ürün yönetimi prensiplerinde çalışmaların yürütülmesine olanak sağlanmalıdır.

Türkiye kayısı üretiminde Malatya önemli bir üretim merkezidir. "Malatya kayısı"nın AB tarafından coğrafi işaret olarak tescil almış olmasının işlenmiş ve özel nitelikli (niş) kayısının pazarlanmasında ürünü farklılaştırıcı bir araç olacağı düşünülmektedir.

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan'da meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüklerindeki depremlerde etkilenen Malatya'da da yıkımlar meydana gelmiştir. Bölgede sürekli konutun yanı sıra geçici konutlarda da sorun yaşanması Temmuz ayında kayısı hasadının başlaması

ile birlikte işçi temininde sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Bundan dolayı 2023 yılında taze kayısı ihracatının artacağı tahmin edilmektedir. Kayısı üretiminin yapıldığı illerde haziran ayına kadar devam eden yağışlar nedeni ile üründe kalite sorunu meydana gelmiştir.

Ayrıca kurulan kuru kayısı lisanslı deposu üreticiye ürününü uygun koşullarda

depolama imkânı sağlayarak istediği zaman ürününü piyasaya arz etme imkânı sunacaktır. Depoya ürün alım miktarını artırmak için kuru kayısının lisanslı depoya alınma kriterlerinin yeniden gözden geçirilerek kuru kayısıda referans yetkili sınıflandırıcı mekanizmanın kurulması gerekmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Ülkelere göre dünya kayısı üretim alanı (ha)

	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021
Türkiye	89.800	92.700	108.053	123.176	125.049	125.756	131.178	132.748	134.879
İran	28.692	40.794	81.290	54.500	55.067	54.483	58.757	60.547	60.307
Özbekistan	17.000	24.000	35.500	52.258	41.711	38.694	43.464	44.262	36.208
Cezayir	13.390	22.888	49.495	38.857	44.307	32.578	30.861	29.719	27.185
İspanya	23.487	19.249	18.333	18.822	21.002	20.570	20.240	19.780	19.440
İtalya	15.340	17.318	19.543	18.718	17.363	17.810	17.910	17.810	17.740
Çin	7.000	11.000	15.250	17.953	17.454	17.605	17.489	17.516	17.536
Pakistan	12.909	28.884	29.648	25.746	22.715	18.629	16.177	15.934	17.389
Afganistan	5.754	7.223	8.320	9.116	18.067	18.510	17.719	17.481	15.199
Suriye	12.420	13.330	13.700	13.752	13.655	13.707	13.438	13.984	13.993
Japonya	17.400	17.800	16.900	15.900	15.100	14.800	14.500	14.100	13.800
Rusya Federasyonu	18.000	19.000	11.000	11.300	9.495	11.454	11.808	12.112	12.911
Fransa	14.992	14.160	13.797	12.014	12.197	12.270	12.280	12.190	11.880
Tacikistan	9.000	8.200	10.000	11.713	11.331	11.538	11.480	11.450	11.489
Fas	13.921	12.000	12.244	12.426	11.419	11.153	11.073	10.594	10.528
Ermenistan	3.300	8.031	7.928	9.242	10.507	10.644	10.363	10.551	10.246
Yunanistan	5.427	5.697	5.802	7.314	7.992	7.940	8.350	12.240	8.960
Kırgızistan	7.200	7.300	8.000	8.000	8.473	8.247	8.329	8.350	8.308
Ukrayna	11.600	9.900	9.200	8.200	7.800	7.600	7.600	7.300	7.400
Tunus	9.720	8.850	5.982	6.970	6.181	7.143	7.464	7.297	7.138
Avustralya	3.100	4.863	5.318	7.796	4.000	7.175	4.500	6.202	6.388
Irak	4.609	4.993	4.850	2.718	3.122	3.045	6.657	6.531	6.347
Macaristan	9.400	5.823	4.285	4.708	4.971	5.040	4.990	5.940	6.050
Sırbistan			3.500	5.471	5.707	5.860	5.913	5.985	6.023
Hindistan	3.466	4.016	4.826	5.021	5.135	5.078	5.096	5.103	5.092
Güney Afrika	5.357	4.533	4.870	5.466	3.567	3.087	3.968	2.530	4.672
Libya	3.300	3.553	4.250	4.644	4.595	4.612	4.602	4.603	4.606
Moldova	2.119	1.871	2.001	2.971	3.408	3.345	3.519	3.599	4.400
Kazakistan	1.800	1.800	2.500	3.371	3.282	3.740	4.193	4.345	4.331
Mısır	4.960	7.500	6.241	6.050	6.097	5.701	4.509	3.850	4.297
Lübnan	5.475	6.400	4.516	4.496	4.006	3.744	3.854	3.830	3.757
Azerbaycan	1.260	1.626	2.484	2.875	3.013	3.129	3.286	3.366	3.496
Çin	9.100	7.573	6.425	4.229	3.922	3.764	3.653	3.454	3.437
Bulgaristan	5.606	3.038	2.445	2.481	2.898	2.550	2.910	1.840	3.060
Diğer	39.631	34.696	25.942	23.559	24.280	23.980	24.406	24.098	23.382
Dünya	435.535	480.609	564.438	561.833	558.888	544.981	556.536	561.241	551.874

Kaynak: FAO, 2023

Ek Tablo 2. Ülkelere göre dünya kayısı üretimi (bin ton)

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Türkiye	530	860	450	696	730	985	750	847	833	800
Özbekistan	68	170	325	606	569	533	494	537	529	425
İran	250	276	388	252	240	331	314	330	332	323
Cezayir	56	145	198	293	257	257	242	209	187	190
İtalya	201	233	253	218	237	266	229	273	173	190
Pakistan	126	197	190	173	166	142	108	94	124	145
İspanya	142	137	79	154	140	163	176	146	129	115
Afganistan	43	50	67	88	18	132	109	129	132	114
Japonya	121	123	92	98	93	87	112	88	71	105
Rusya Federasyonu	67	72	51	60	61	53	66	70	73	79
Fas	120	104	135	104	71	113	102	110	93	78
Ermenistan	37	113	30	116	62	87	104	68	53	77
Yunanistan	84	74	63	95	95	114	109	118	126	76
Mısır	63	73	93	95	90	96	94	77	66	71
Ukrayna	102	94	77	65	81	87	112	84	69	57
Fransa	131	177	143	159	603	655	113	135	86	55
Çin	25	45	45	54	53	53	53	53	53	53
Güney Afrika	56	60	44	48	26	31	27	34	22	40
Tunus	28	26	24	33	31	31	36	38	38	38
Amerika Birleşik Devletleri	88	74	60	38	58	41	36	47	28	38
Türkmenistan	17	28	34	34	34	34	34	35	35	35
Lübnan	20	32	21	33	40	37	34	33	34	34
Irak	27	25	19	13	14	15	16	35	35	34
Suriye	79	66	62	40	50	47	39	39	35	34
Tacikistan	10	12	21	32	31	32	32	32	32	32
Sırbistan			23	28	26	41	25	41	30	31
Azerbaycan	13	16	19	24	25	27	29	29	29	29
Arjantin	24	26	26	27	27	27	27	27	27	27
Kırgızistan	20	13	21	24	26	26	26	26	27	27
Romanya	28	52	24	31	31	34	34	29	27	27
Libya	17	18	22	26	26	26	26	26	26	26
Kazakistan	7	9	12	18	19	17	20	22	23	24
Ürdün	5	7	7	11	12	19	21	26	21	21
Bulgaristan	13	11	12	14	16	23	14	20	10	21
Diğer	246	246	246	246	246	246	246	246	246	246
Dünya	2.863	3.626	3.303	3.952	4.201	4.789	3.891	4.052	3.717	3.578

Kaynak: FAO, 2023

Ek Tablo 3. Ülkelere göre dünya kayısı verimi (kg/ha)

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mısır	12.624	9.733	14.854	15.675	15.597	15.805	16.524	17.000	17.216	16.533
Arnavutluk	2.016	5.000	12.676	15.253	15.933	15.469	15.249	14.296	14.951	14.657
Romanya	6.469	12.626	9.092	11.827	13.992	16.043	17.477	14.422	13.187	13.979
Ürdün	5.837	8.524	7.568	11.685	12.467	12.287	13.789	16.799	13.089	13.439
Türkmenistan	11.333	10.370	12.885	12.904	12.904	12.904	12.935	13.452	13.311	13.364
ABD	10.658	13.131	12.247	9.707	13.058	9.061	8.364	11.995	8.271	12.527
Özbekistan	4.000	7.083	9.155	11.596	11.996	12.768	12.763	12.345	11.954	11.731
Arjantin	11.034	11.064	11.029	11.412	11.503	11.543	11.550	11.544	11.576	11.601
İtalya	13.127	13.447	12.940	11.624	13.645	15.341	12.859	15.242	9.735	10.686
Kuzey Makedonya	13.893	8.469	8.833	9.463	9.593	9.663	9.800	9.479	9.557	9.636
İsrail	9.909	8.199	10.801	9.306	11.404	14.210	8.711	12.078	8.850	9.567
Lübnan	3.653	4.969	4.644	7.394	9.288	9.249	9.071	8.617	8.987	9.183
Şili	11.609	9.565	10.214	9.008	8.325	7.929	8.806	8.659	8.643	8.627
Yunanistan	15.412	12.921	10.807	12.962	12.195	14.237	13.678	14.173	10.265	8.512
Güney Afrika	10.496	13.209	9.107	8.849	8.696	8.589	8.587	8.596	8.530	8.460
Azerbaycan	10.329	9.945	7.749	8.338	8.523	8.935	9.129	8.902	8.609	8.400
Pakistan	9.752	6.829	6.414	6.717	6.653	6.239	5.797	5.836	7.793	8.361
Kanada	5.129	9.860	6.878	9.669	9.236	9.351	9.613	8.188	7.114	8.242
Madagaskar	9.130	8.884	8.500	8.275	8.195	8.094	8.103	8.267	8.155	8.175
Ukrayna	8.802	9.515	8.391	7.915	10.696	11.113	14.693	11.008	9.518	7.681
Japonya	6.966	6.910	5.468	6.157	5.942	5.748	7.595	6.076	5.043	7.580
Ermenistan	11.127	14.044	3.784	12.587	6.511	8.311	9.774	6.573	5.041	7.525
Afganistan	7.445	6.871	8.000	9.619	2.082	7.296	5.893	7.301	7.539	7.478
Fas	8.591	8.633	11.020	8.366	5.489	9.856	9.110	9.916	8.779	7.452
Yeni Zelanda	9.750	7.663	7.520	7.482	7.357	7.341	7.336	7.319	7.271	7.224
Cezayir	4.209	6.339	4.010	7.553	6.715	5.798	7.436	6.779	6.302	6.979
Bulgaristan	2.267	3.496	4.739	5.715	6.070	7.779	5.329	6.955	5.174	6.765
Avusturya	10.314	10.152	7.805	11.767	6.670	8.228	11.217	14.037	1.904	6.616
Portekiz	8.740	7.822	8.274	6.856	5.419	8.155	6.268	6.685	6.231	6.509
Nepal	6.123	6.750	5.993	9.294	9.276	6.061	6.364	6.305	6.166	6.481
Rusya Federasyonu	3.722	3.790	4.636	5.310	5.463	5.614	5.788	5.894	6.010	6.127
Türkiye	5.902	9.277	4.165	5.651	5.896	7.877	5.964	6.454	6.278	5.931
İspanya	6.067	7.126	4.294	8.164	6.859	7.755	8.570	7.205	6.507	5.901
Dünya	6.574	7.545	5.853	7.035	7.781	8.569	7.139	7.280	6.623	6.484

Kaynak: FAO, 2023

Ek Tablo 4. Ülkeler göre dünya taze kayısı ihracat miktarı (ton)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	9.844	25.825	55.337	37.177	63.538	70.734	67.637	64.733	69.959	96.842
İspanya	40.976	29.147	80.111	79.347	89.275	109.234	92.834	96.026	97.067	59.513
İtalya	14.432	22.574	24.551	24.755	44.609	26.603	48.292	17.451	31.568	49.979
Afganistan		1.934	4.559	6.816	7.004	34.623	27.447	15.483	10.687	28.553
Yunanistan	15.036	19.781	10.013	16.190	24.681	23.925	23.030	21.544	15.081	21.460
Fransa	57.857	47.812	53.103	42.214	56.412	28.276	21.798	11.417	13.911	14.416
Kırgızistan	3.086	14.408	7.607	1.146	2.233	2.633	6.085	10.228	4.781	7.954
Sırbistan		3.163	1.519	1.996	8.989	1.661	8.552	2.446	2.729	7.356
Ürdün	518	1.376	6.344	5.875	8.366	5.816	11.117	3.898	12.855	7.204
Moldova Cumhuriyeti	532	1.576	2.456	5.781	3.184	1.848	5.864	2.001	4.819	6.885
Özbekistan					22.801	42.665	58.011	74.534	9.607	5.952
Ermenistan	690	1.971	16.510	3.153	3.905	7.215	3.667	4.819	5.035	5.743
ABD	7.245	5.851	5.689	7.213	7.874	4.658	5.161	4.071	6.362	5.217
Avusturya	336	524	1.488	1.439	1.850	1.769	2.472	1.999	2.260	4.311
Güney Afrika	4.840	5.303	3.683	4.527	4.134	3.639	1.965	2.465	2.748	3.603
Tacikistan			223	2.946	2.424	2.674	4.038	3.751	2.156	3.562
Lübnan	1.390	1.184	1.803	1.622	1.488	1.220	1.274	3.556	1.860	3.103
Azerbaycan	282	15	64	238	1.587	905	479	780	2.064	2.603
Hollanda	4.623	3.658	4.281	3.593	4.097	3.746	3.610	3.046	3.021	2.545
Almanya	2.782	2.779	3.971	3.627	2.985	4.072	3.238	2.857	2.498	2.001
Macaristan	2.107	3.930	2.169	3.484	3.462	1.166	2.782	575	611	1.684
Bulgaristan	19	243	629	613	2.001	908	701	453	725	1.570
Belçika	3.495	1.762	3.173	3.123	3.352	736	1.262	1.051	1.418	1.496
Makedonya, Kuzey	60	153	236	170	844	544	1.846	451	164	1.434
Şili	2.495	2.285	648	1.348	679	1.161	1.034	923	656	1.036
Gürcistan	0	0	12	0	0	17	18	55	248	627
Polonya	485	884	1.117	1.293	1.189	548	997	836	807	572
Letonya	39	194	607	385	219	196	364	293	283	548
Portekiz	27	207	253	290	941	1.171	892	311	496	535
Hırvatistan	2	16	58	40	47	42	44	207	268	381
Diğer	33.849	52.762	29.860	71.086	31.233	33.797	73.963	27.222	19.259	2.905
Dünya	207.04	251.31	322.07	331.48	405.40	418.20	480.47	379.48	326.00	351.59

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 5. Ülkelere göre dünya taze kayısı ihracat değeri (bin \$)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İspanya	48.379	49.785	127.654	126.500	123.085	168.935	132.517	169.734	194.062	117.951
İtalya	17.282	36.569	41.936	40.974	56.326	43.160	64.588	36.410	68.222	86.774
Türkiye	10.111	26.648	39.236	24.307	44.192	41.019	38.096	55.640	61.839	82.571
Fransa	89.259	105.820	97.123	85.078	83.533	50.824	37.151	29.386	37.844	31.092
Yunanistan	14.554	26.372	11.683	15.636	16.522	21.425	18.770	23.797	19.031	22.255
Ürdün	717	3.486	17.021	16.167	14.610	10.580	14.042	7.143	25.042	12.691
Afganistan		1.160	3.193	5.356	7.069	16.064	11.477	12.390	3.732	12.540
Avusturya	488	1.507	3.026	3.089	3.324	3.643	3.824	4.929	5.468	12.290
ABD	10.035	11.790	11.787	13.874	17.186	9.942	10.561	8.414	13.110	10.377
Ermenistan	186	1.255	5.322	1.921	1.571	5.041	5.232	3.864	5.667	8.813
Güney Afrika	5660	8.359	5.998	6.074	6.766	5.907	4.724	4.653	5.883	7.151
Özbekistan					20.308	48.353	67.300	49.086	8.246	5.927
Sırbistan		1.726	1.300	1.544	6.177	1.612	5.292	2.703	3.418	5.625
Hollanda	7845	11.296	7.713	6.424	5.858	6.809	5.583	6.469	7.077	5.563
Lübnan	356	353	799	735	719	580	725	1.580	2.157	4.051
Moldova Cum.	120	1.184	1.232	1.998	1.228	936	2.300	968	2.929	4.016
Almanya	3.996	6.099	7.505	7.069	4.392	7.279	5.269	6.131	6.039	3.972
Belçika	6.368	4.788	7.378	7.832	7.120	1.830	2.737	3.345	3.738	3.965
Azerbaycan	109	3	41	169	1.285	977	517	819	2.520	3.422
Kırgızistan	435	4.260	1.430	1.027	1.785	2.016	2.907	1.552	1.654	3.250
Bulgaristan	5	340	776	826	1342	1.084	974	940	1.038	2.219
Macaristan	2.165	4.999	3.170	4.874	4.238	2.130	3.250	1.089	1.049	2.214
Şili	4.561	5.094	1.117	2.009	1.277	1.826	1.858	1.794	1.312	2.106
Makedonya, Kuzey	12	90	158	216	547	442	1.230	593	252	1.790
Tacikistan			62	873	553	794	863	863	415	1.082
Letonya	46	427	950	637	321	340	547	519	677	974
Polonya	413	868	1.009	1756	1.086	615	1.062	1.101	1.455	953
Yeni Zelanda	3.623	5.533	3.414	4.611	3.780	1.872	1.349	2.378	652	705
Diğer	23.612	62.924	30.438	43.834	23.080	27.910	38.719	31.453	24.674	7.013
Dünya	250.337	382.735	432.471	425.410	459.280	483.945	483.464	469.743	509.202	463.352

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 6. Ükelere göre dünya taze kayısı ithalat miktarı (ton)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	32.923	54.751	43.741	32.736	51.667	52.999	50.365	64.874	49.506	78.867
Almanya	54.976	49.141	59.616	57.125	70.266	59.930	62.585	46.769	47.356	51.597
Pakistan	4.344	1.982	6.519	1.206	13.804	25.369	17.845	14.992	10.092	27.793
Irak			18.956	23.217	32.930	37.672	44.033	32.700	23.227	25.796
Avusturya	11.573	10.517	10.523	11.545	17.348	12.410	14.135	10.415	10.564	13.196
Fransa	10.383	11.052	20.480	20.515	20.798	22.660	17.137	21.308	18.647	11.597
Romanya	2.148	1.369	3.123	4.592	9.293	7.671	10.055	8.902	6.717	9.903
İtalya	20.723	16.059	32.133	22.772	21.901	20.141	15.232	16.776	13.456	9.567
Polonya	4.502	3.793	5.461	5.069	12.454	9.858	12.860	6.972	7.902	8.866
Çek Cumhuriyeti	5.451	4.598	6.019	6.123	12.633	7.745	10.850	6.041	6.172	8.230
Birleşik Krallık	8.198	5.051	8.923	9.021	12.070	10.209	10.172	7.951	6.617	7.781
Suudi Arabistan	3.186	5.233	8.381	9.388	10.223	8.380	9.256	10.808	6.910	7.292
Ukrayna	3	2.728	842	992	3.120	2.106	7.417	8.176	8.028	6.686
İsviçre	9.129	7.030	9.421	8.693	11.934	7.757	8.081	7.980	10.371	6.484
Bulgaristan	1.964	845	1.626	3.210	5.413	4.721	4.734	3.916	2.907	5.618
Hollanda	5.591	7.904	6.016	4.991	6.402	5.700	5.330	5.061	4.810	4.821
Belçika	7.565	5.292	7.023	7.420	8.631	6.667	7.598	4.787	5.516	4.583
Kazakistan	30	4.663	7.965	32.370	15.458	30.102	36.663	35.614	8.438	3.799
Hırvatistan	2.205	1.678	1.661	1.793	1.636	2.286	3.347	2.075	2.752	3.209
İspanya	765	1.538	1.705	866	2.156	1.112	817	579	619	2.966
Belarus	1.211	1.378	8.035	6.282	4.375	2.401	3.764	1.793	2.075	2.538
BAE	1.419		3.055	3.073	2.871	2.684	2.312	2.325	3.553	2.519
Kanada	4.016	4.685	3.004	3.857	3.155	2.767	3.496	2.842	3.232	2.426
Suriye	0	316	665	196	1.291	3.764	3.487	786	1.281	2.301
Slovenya	1.347	1.738	1.863	1.727	2.829	2.208	2.705	1.683	1.981	2.145
Portekiz	1.160	2.562	2.432	3.499	3.645	4.129	3.453	3.105	2.948	2.084
Bosna Hersek	782	530	622	690	1.678	592	2.311	519	855	1.908
Letonya	685	769	1.705	1.512	1.331	1.093	1.440	883	1.004	1.476
İsveç	749	534	1.854	1.737	2.439	2.275	2.253	1.715	1.530	1.394
Diğer	18.127	41.830	30.656	28.962	32.521	35.642	43.754	30.551	26.452	16.650
Dünya	215.155	249.566	314.025	315.179	396.272	393.050	417.487	362.898	295.518	334.092

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 7. Ülkelere göre dünya taze kayısı ithalat değeri (bin \$)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Almanya	75.046	100.650	109.948	110.828	110.770	110.991	102.631	102.691	114.187	108.699
Rusya Federasyonu	25.965	71.954	36.344	18.342	44.747	42.014	49.445	57.390	55.841	80.310
Avusturya	15.076	20.170	19.634	20.449	22.201	21.827	18.842	21.059	23.627	26.182
Fransa	14.903	19.538	36.279	36.500	31.066	35.955	23.981	35.478	37.434	22.318
Birleşik Krallık	16.686	14.342	20.469	21.096	24.254	23.064	20.159	18.534	17.362	21.184
İsviçre	17.446	19.152	23.732	22.571	24.445	18.996	17.981	20.751	31.405	17.320
İtalya	26.942	27.318	43.338	30.942	21.189	23.575	15.956	24.957	20.695	14.448
Polonya	4.949	5.649	7.943	7.058	13.675	13.529	16.940	11.425	15.134	13.928
Çek Cumhuriyeti	5.097	6.997	7.701	8.726	12.816	11.030	13.652	10.242	13.201	13.600
Suudi Arabistan	1.264	3.567	7.397	8.149	7.363	5.893	6.934	7.559	10.297	11.716
Belçika	11.881	13.016	15.921	18.142	16.939	15.454	15.477	11.767	14.638	11.235
Pakistan	606	2.087	8.491	944	10.181	11.250	13.485	11.569	2.933	11.057
Romanya	645	769	3.355	4.564	7.458	7.592	8.647	10.779	9.692	11.008
Hollanda	9.861	23.267	10.415	9.719	8.996	9.524	7.621	8.418	8.945	8.619
Kanada	7.738	10.036	8.331	9.182	8.657	8.072	8.385	7.156	8.342	7.601
Ukrayna	4	2.733	895	1.003	2.629	2.142	5.893	7.818	6.427	6.138
BAE	1.446		5.262	5.042	4.749	4.098	3.613	4.845	5.312	5.021
Irak			6.615	7.486	12.730	12.965	18.184	21.477	13.682	4.551
Hırvatistan	1.495	1.815	2.227	2.389	2.405	2.788	3.477	3.043	4.755	4.362
Slovakya	506	1.190	2.120	2.271	3.343	3.333	3.683	3.325	4.049	4.042
Kazakistan	10	2.254	12.879	18.891	13.889	30.685	24.636	14.610	4.968	3.942
Bulgaristan	885	439	810	1.358	1.723	1.689	1.608	2.258	1.940	3.773
İspanya	1.180	2.966	2.348	940	1.034	608	523	526	766	3.645
ABD	5.697	5.332	1.586	3.309	2.515	3.662	3.168	1.943	2.562	3.373
Slovenya	1.596	2.849	2.901	2.856	3.463	3.333	3.511	3.051	4.029	3.346
Portekiz	1.384	3.920	3.095	4.461	3.862	5.083	3.906	4.402	4.492	3.303
Belarus	717	1.260	8.263	7.206	5.228	2.956	4.030	2.322	2.559	2.741
İsveç	1.389	1.091	3.332	2.945	3.395	3.662	3.017	3.358	3.612	2.685
Danimarka	1.959	1.652	1.619	1.957	1.762	2.318	2.363	2.806	2.978	2.585
Diğer	13.650	48.436	43.351	36.723	41.296	44.860	48.143	43.644	47.339	32.537
Dünya	266.023	414.449	456.601	426.049	468.780	482.948	469.891	479.203	493.203	465.269

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 8. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	96.007	92.687	65.267	78.858	94.999	93.801	100.304	88.074	87.740	74.567
Afganistan		0	0	0	0	0	9.626	6.764	13.320	22.008
Tacikistan			19.991	20.896	15.587	10.904	8.048	11.110	20.566	20.854
Kırgızistan	0	550	317	445	3.283	4.116	8.595	13.277	10.850	3.014
Özbekistan					10.889	7.453	8.909	11.804	4.940	2.676
İspanya	133	628	2.339	2.308	2.146	5.054	2.451	2.884	2.222	2.590
Hollanda	1.300	2.071	1.240	1.173	1.279	1.547	2.254	1.478	1.780	1.689
Almanya	2.010	2.182	1.503	1.452	1.406	1.077	1.483	1.958	2.063	1.663
ABD	1.689	1.622	1.189	1.390	1.583	1.070	1.343	1.389	1.805	1.412
Fransa	3.340	1.280	1.236	1.159	1.354	1.354	1.571	1.322	1.410	1.282
İran	751	101	710	469	473	1.051	754	1.581	2.145	1.092
Güney Afrika	919	1.122	1.039	1.029	1.026	1.243	670	769	1.087	1.071
Kazakistan	16	0	4.653	781	809	653	124	74	1.626	973
Yunanistan	354	81	139	215	513	330	1.109	333	382	643
İtalya	364	482	306	423	1.207	426	585	588	717	629
Kanada	44	57	153	119	256	304	326	255	257	430
Birleşik Krallık	307	621	516	396	319	462	326	332	231	304
Slovakya	170	342	92	83	164	153	156	182	168	294
Hong Kong, Çin	72	31	15	33	58	120	64	38	330	280
Pakistan	230	559	482	230	193	348	487	367	354	227
Bulgaristan	3	23	2	97	31	26	24	90	505	209
Litvanya	309	586	354	318	454	371	392	363	333	181
Suriye	17	50	119	124	322	207	161	209	250	158
Çin	774	484	2.698	1.348	119	89	104	78	221	146
Danimarka	111	232	104	142	347	391	262	117	123	143
Polonya	103	38	169	76	94	207	321	260	210	142
Belçika	247	285	171	239	251	123	299	164	166	119
Ermenistan	5	0	22	7	15	44	47	29	49	112
Avusturya	112	528	79	87	115	91	55	70	83	102
Letonya	86	261	432	125	136	139	134	207	163	93
Çek Cumhuriyeti	68	39	1.190	629	230	153	113	159	146	89
Diğer	16.389	36.481	34.500	20.354	4.241	5.320	7.600	10.855	5.007	619
Dünya	125.930	143.423	141.027	135.005	143.899	138.627	158.697	157.180	161.249	139.811

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 9. Ülkelere göre kuru kayısı ihracat değeri (bin \$)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye	179.735	350.597	302.689	289.106	266.928	253.377	256.129	260.331	338.351	393.880
Afganistan		0	0	0	0	0	15.464	15.846	22.028	29.731
Tacikistan			4.617	4.626	3.729	2.842	3.268	4.628	9.883	15.119
Hollanda	4.063	5.346	6.517	5.512	5.190	5.893	8.030	6.010	9.087	10.055
Almanya	7.512	11.252	11.186	9.283	8.042	6.112	7.693	9.261	11.495	9.913
Fransa	18.142	8.321	10.062	8.717	8.448	7.647	7.981	6.872	8.402	9.522
ABD	5.359	7.067	7.829	8.023	8.711	4.877	6.496	5.547	8.052	6.135
Güney Afrika	4.117	5.627	5.636	5.456	6.795	9.088	5.009	5.375	6.060	5.848
Özbekistan					10.494	7.387	11.232	16.798	6.574	5.803
İspanya	218	1.205	4.096	4.374	3.252	7.378	3.307	4.785	4.041	4.690
İtalya	2.208	3.072	2.264	2.787	3.698	2.317	2.911	3.315	4.447	3.754
İran	854	265	1.642	1.067	1.040	2.422	1.702	3.000	4.769	2.866
Kırgızistan	0	324	331	1.206	2.482	2.578	4.483	5.830	9.755	2.669
Slovakya	440	1.578	639	768	960	718	664	851	967	2.112
Yunanistan	1.459	408	498	789	873	750	1.689	806	1.372	1.759
Kanada	133	243	508	752	1.265	1.474	1.331	1.048	1.265	1.688
Litvanya	674	1.893	1.343	942	1.298	1.002	988	1.075	1.436	1.221
Danimarka	590	1.226	671	918	1.708	1.737	1.236	748	640	1.102
Polonya	258	195	718	401	377	752	1.083	1.035	1.091	949
Bulgaristan	3	81	11	216	143	84	113	279	1.551	864
Ermenistan	14	7	50	43	59	160	196	141	296	857
Avusturya	413	1.469	785	680	878	587	333	508	676	846
Birleşik Krallık	1.449	2.948	3.738	2.365	1.607	2.173	1.343	1.485	1.050	702
Belçika	806	1.285	978	1.257	973	542	1.046	717	850	645
Letonya	177	828	1.104	502	548	512	472	678	654	636
Çek Cumhuriyeti	180	226	1.205	1.155	869	435	393	637	795	612
Çin	1.081	1.382	6.829	4.654	490	384	458	327	698	599
Pakistan	370	1.514	1.638	1.214	980	1.371	1.538	777	852	572
Suriye	16	64	601	485	541	297	364	588	936	474
Kazakistan	7	0	887	183	202	142	32	21	1.924	392
Diğer	15.502	52.501	20.850	17.759	6.340	9.302	10.302	9.166	8.241	3.789
Dünya	245.780	460.924	399.922	375.240	348.920	334.340	357.286	368.485	468.238	519.804

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 10. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat miktarı (ton)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kazakistan	77	3.597	25.501	23.122	16.880	8.902	4.095	4.881	16.231	20.213
ABD	12.001	13.506	11.746	13.355	14.657	13.970	12.527	13.663	15.694	18.164
Rusya Federasyonu	30.418	44.815	6.286	6.476	8.466	10.766	13.411	11.516	9.859	11.997
Çin	41	194	1.273	1.282	2.134	4.629	6.748	4.526	5.870	8.349
Birleşik Krallık	10.918	9.865	7.256	8.991	8.798	10.431	7.592	8.224	7.324	7.316
Fransa	8.597	8.078	5.844	7.547	8.040	8.673	8.709	8.639	9.067	7.080
Almanya	8.952	8.794	5.463	6.759	7.220	7.268	7.297	8.190	8.648	6.561
Pakistan	116	13	443	669	774	386	3.860	1.347	3.768	6.300
Hindistan	1.998	3.116	3.841	2.404	5.457	5.748	4.143	3.769	4.472	5.649
Hollanda	2.611	2.624	2.677	3.156	3.716	4.079	3.989	3.970	4.182	4.012
Sri Lanka	0	1	5	3	3		5	4	8	3.511
Avustralya	5.038	4.630	3.991	3.532	4.215	4.638	3.899	4.683	3.123	3.311
Brezilya	1.308	3.218	2.533	3.286	4.299	4.506	4.421	4.611	3.670	2.850
Nijerya		15				3	1	5	0	2.747
Kanada	2.188	2.328	1.647	2.113	2.653	2.724	2.500	2.325	2.464	2.688
Özbekistan					83	23	2	96	190	2.677
Tacikistan			406	55	78	78	58	2	1.415	2.389
Polonya	2.254	2.183	2.102	2.782	3.109	3.141	2.719	2.834	2.495	2.039
Ukrayna	4.853	3.905	1.354	3.023	3.918	4.564	5.535	5.830	4.751	1.907
İtalya	1.315	1.764	1.413	2.020	1.893	1.790	2.011	1.986	2.208	1.780
Irak			1.610	4.533	8.668	8.456	11.559	9.116	4.900	1.753
İspanya		1.759	2.022	2.362	2.491	2.095	2.151	1.468	1.780	1.647
Türkiye	862	479	817	976	696	882	2.757	2.438	1.995	1.554
Azerbaycan	65	322	346	1.275	1.276	1.713	1.713	1.238	1.891	1.495
İsrail	1.098	1.604	1.155	1.424	1.554	1.527	1.631	1.441	1.708	1.444
Yeni Zelanda	2.107	1.737	1.163	1.491	1.263	1.194	1.202	1.077	1.121	1.117
İsviçre	1.436	1.358	1.051	1.286	1.144	1.291	1.220	1.156	1.216	1.117
Cezayir	703	141	1.397	1.496	2.120	1.674	2.966	2.347	1.553	1.111
İsveç	1.066	1.262	995	1.058	970	1.036	1.073	1.022	1.095	1.051
Belçika	1.134	1.046	904	1.141	1.096	1.006	1.108	1.113	1.079	814
Diğer	20.417	25.821	17.939	23.080	24.785	26.916	27.394	22.848	23.038	14.168
Dünya	121.573	148.175	113.180	130.697	142.456	144.109	148.296	136.365	146.815	148.811

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 11. Ülkelere göre kuru kayısı ithalat değeri (bin \$)

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ABD	36.378	54.676	51.259	57.364	50.069	44.955	38.885	44.952	65.229	88.017
Fransa	23.763	34.274	33.822	32.494	27.830	28.369	27.513	29.503	38.255	41.502
Birleşik Krallık	32.496	38.709	40.379	39.922	32.575	29.710	23.189	25.666	28.192	40.374
Almanya	23.325	37.009	32.423	31.445	27.691	25.601	25.288	32.085	39.537	35.211
Rusya Federasyonu	16.552	83.656	12.766	12.280	16.381	19.212	20.300	18.005	20.800	32.314
Hollanda	6.739	11.231	14.231	13.149	12.279	12.770	11.693	13.335	17.366	20.453
Kazakistan	147	2.783	13.629	11.284	10.513	5.177	2.377	2.669	6.733	20.146
Brezilya	2.895	12.777	14.058	12.276	11.960	14.169	12.890	14.414	14.530	18.600
Hindistan	3.527	8.115	14.017	8.203	24.829	28.240	17.302	11.177	12.807	17.066
Avustralya	11.587	17.031	21.300	14.488	13.656	13.988	11.040	14.332	12.324	16.662
Kanada	5.422	9.516	10.021	10.787	10.457	9.384	8.189	7.830	10.322	16.566
Polonya	4.061	8.577	9.999	10.342	9.176	9.497	7.559	8.941	10.042	11.692
İtalya	3.445	8.022	8.278	9.514	7.555	6.782	7.362	7.914	11.248	11.563
İspanya	3.574	8.083	11.521	10.536	8.744	7.728	7.528	5.683	8.332	10.540
Çin	53	370	1.436	1.686	2.963	5.427	7.553	4.799	6.498	9.549
İsrail	3.327	6.146	6.038	5.709	4.840	5.137	5.059	4.977	7.186	8.733
İsviçre	5.565	6.744	7.539	6.934	5.631	6.199	5.630	6.090	7.109	7.545
Türkiye	2.514	1.745	4.828	4.931	2.593	3.267	7.849	6.406	8.558	7.103
BAE	1.035		3.467	2.688	3.170	3.495	3.520	2.554	3.325	6.971
İsveç	3.356	6.121	6.759	5.565	4.396	3.857	3.765	3.845	4.485	6.129
Yeni Zelanda	6.105	7.328	6.393	5.983	4.255	3.805	3.660	3.376	4.307	5.818
Cezayir	681	334	6.071	5.510	5.946	5.338	7.489	6.040	4.975	5.125
Japonya	3.721	4.369	3.506	4.545	4.837	4.967	4.068	3.876	4.282	5.114
Yunanistan	2.301	2.609	2.443	2.510	2.578	2.602	2.994	2.495	4.290	4.998
Belçika	3.705	4.827	5.169	5.571	4.605	3.968	3.983	4.022	4.804	4.902
Azerbaycan	18	180	262	2.881	2.388	3.154	3.276	2.504	5.136	4.562
Pakistan	27	8	478	946	1.164	749	3.116	3.517	3.501	4.530
Danimarka	3.531	6.623	4.116	3.901	2.943	3.119	2.484	2.988	3.181	4.032
Çek Cumhuriyeti	1.433	2.433	2.936	2.728	2.721	2.278	2.169	3.023	3.577	4.027
Mısır	1.632	1.878	4.926	5.691	3.584	4.809	5.687	2.408	4.180	3.836
Diğer	33.307	62.993	59.721	64.833	64.168	73.664	73.247	64.313	69.158	68.053
Dünya	246.22	449.16	413.79	406.69	386.49	391.41	366.66	363.73	444.26	541.73

Kaynak: ITC, 2023

Ek Tablo 12. Türkiye'nin illere göre kayısı ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı (2022)

	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Verim (Kg/Ağaç)	Üretim Miktarı (Ton)
Malatya	7.952.831	1.044.793	877.908	38	303.756
Mersin	2.640.760	1.176.386	100.349	62	164.391
Hatay	1.164.762	233.841	30.095	49	56.797
Kahramanmaraş	1.655.841	13.853	104.632	33	53.992
Iğdır	293.040	126.280	40.550	139	40.844
Elazığ	1.097.630	217.552	105.897	27	29.186
Isparta	578.770	207.425	26.227	50	29.117
Antalya	575.219	177.181	18.244	30	17.380
Kayseri	323.621	16.162	6.396	49	15.764
Sivas	250.803	134.770	15.210	46	11.547
Kars	138.848	30.177	14.918	54	7.544
Adana	144.697	119.737	6.742	46	6.599
Erzincan	126.806	38.051	4.488	47	5.962
Nevşehir	281.105	66.083	12.769	19	5.223
Çanakkale	121.320	47.420	4.753	40	4.891
İzmir	97.211	9.895	2.325	43	4.148
Konya	150.896	21.284	1.308	27	4.131
Denizli	79.147	31.116	3.334	51	4.069
Niğde	129.670	9.770	5.910	30	3.910
Karaman	105.150	21.400	2.710	37	3.870
Manisa	141.590	79.326	8.235	23	3.228
Afyonkarahisar	60.750	6.572	1.931	41	2.471
Ankara	122.062	71.279	3.975	20	2.405
Van	74.061	34.532	3267	31	2.279
Aydın	71.991	50.291	2.229	27	1.923
Osmaniye	32.343	3.787	1.023	52	1.671
Muğla	42.272	6.034	455	34	1.452
Erzurum	45.605	11.360	699	27	1.248
Aksaray	63.258	11.872	370	16	1.013
Balıkesir	41.565	4.354	443	21	875
Diğer	554.783	246.442	11.121		11.314
Türkiye	19.158.407	4.269.025	1.418.513	42	803.000

Kaynak: TÜİK, 2023a

Ek Tablo 13. Türkiye'nin illere göre zerdali ağaç sayısı, alanı, verim ve üretim miktarı (2022)

	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Verim (Kg/Ağaç)	Üretim Miktarı (Ton)
Kayseri	196.535	1.095	30	28	5.595
Erzincan	74.635	48.005	2.321	42	3.113
Nevşehir	146.038	26.585	4.320	19	2.756
Malatya	42.601	1.308	0	57	2.408
Ankara	38.575	6.765	0	27	1.026
Niğde	18.370	0	800	39	716
Elazığ	21.675	3.798	671	32	693
Bitlis	16.060	7.128	727	34	543
Aksaray	24.500	865	180	19	454
Burdur	15.205	2.162	18	22	327
Eskişehir	21.168	1.375	0	15	319
Afyonkarahisar	7.570	355	0	41	312
Gümüşhane	9.305	1.829	77	22	208
Karaman	4.200	0	0	45	189
Çanakkale	4.787	158	2	36	172
Aydın	6.590	280	0	26	171
Hakkari	9.455	8.946	76	17	161
Hatay	4.000	450	0	40	160
Isparta	4.700	282	0	31	145
Çorum	6.771	838	1	21	140
Kırıkkale	4.940	995	1	26	129
Yozgat	11.660	445	10	10	118
Manisa	5.900	0	0	18	107
Amasya	2.980	645	0	27	81
Uşak	2.311	526	1	34	78
Konya	2.175	400	10	35	76
Kırşehir	6.345	50	10	11	69
Batman	2.000	350	0	30	60
Bingöl	2.150	450	25	25	54
İzmir	2.605	0	0	20	52
Diğer	22.164	2.212	65		400
Türkiye	737.970	118.297	9.345	28	20.832

Kaynak: TÜİK, 2023a

Ek Tablo 14. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracat miktarı (ton)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Rusya Federasyonu	8.571	28.795	0	28.688	21.486	20.135	25.744	37.448	56.243	37.848
Irak	4.356	17.221	18.684	22.591	30.768	33.538	19.877	17.110	24.856	15.540
Almanya	3.806	2.887	3.381	3.137	3.409	3.412	4.386	3.969	4.039	2.386
Suriye	117	665	196	1.291	3.764	3.485	749	1.281	2.297	1.755
Ukrayna	802	95	285	283	216	696	2.542	3.768	2.145	4.851
Romanya	496	533	1.211	1.050	2.287	948	3.911	1.939	1.572	2.423
Suudi Arabistan	2.167	2.345	3.783	3.579	3.380	2.033	2.039	0	1.288	568
Azerbaycan	411	332	1.339	290	1.551	522	644	407	645	284
BAE	2	232	396	367	340	285	331	719	559	197
Belarus	146	380	3.180	334	546	369	441	568	420	288
Gürcistan	26	176	1.963	43	442	312	373	266	317	341
Avusturya	25	42	160	84	137	281	172	120	310	343
Polonya	151	71	487	84	104	3	418	161	249	463
Letonya	121	10	55	0	21	0	339	105	240	637
Birleşik Krallık	86	83	291	251	221	104	167	224	215	196
Hollanda	123	96	104	175	378	92	365	274	214	164
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	101	114	173	147	190	164	170	135	161	247
Çekya	153	19	31	39	63	2	104	26	143	257
İsveç	34	0	38	30	16	83	124	185	130	121
Singapur	74	100	112	150	183	233	182	110	110	84
Hırvatistan	26	0	17	0	23	9	133	91	90	127
Hong Kong	1	97	94	156	112	170	78	48	88	49
Malezya	0	52	85	70	73	68	56	58	45	51
Kosova	10	10	9	7	36	6	39	48	26	62
Bulgaristan	3.423	134	170	62	277	51	201	183	6	180
Moldova	8	466	22	14	9	5	60	18	5	122
Macaristan	0	0	0	0	92	19	41	45	0	44
Yunanistan	176	83	5	0	16	0	0	0	0	65
Bosna-Hersek	18	17	25	6	43	9	44	19	0	91
Sırbistan	10	7	15	7	32	0	24	18	0	58
Diğer	378	273	853	603	520	604	958	620	427	214
Genel Toplam	25.817	55.337	37.166	63.538	70.734	67.637	64.709	69.960	96.842	70.056

Kaynak: TÜİK, 2023b *2023 yılı verileri geçici olup ilk 8 aylık veridir. Özel Ticaret Sisteminden 080910 GTİP kodu kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 15. Türkiye'nin ülkelere göre taze kayısı ihracat değeri (\$)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Rusya Federasyonu	7.130	21.971	0	24.659	18.485	18.600	25.237	34.902	57.850	31.903
Almanya	8.377	6.646	6.522	5.094	5.595	5.524	8.235	8.504	9.823	7.079
Ukrayna	569	58	165	157	120	436	1.761	2.228	1.485	3.626
Romanya	477	663	1.426	1.161	2.390	977	4.199	2.736	1.628	3.385
Irak	2.110	5.062	4.876	6.456	7.341	6.988	8.459	7.553	4.118	2.786
Avusturya	52	129	327	129	214	406	325	248	861	766
Letonya	169	10	74	0	19	0	389	125	284	742
Polonya	204	178	687	122	148	2	475	231	582	582
Birleşik Krallık	233	190	474	330	289	152	275	467	495	494
Suudi Arabistan	1.750	1.570	3.780	2.771	1.747	1.440	1.191	0	1.115	401
Belarus	157	217	1.874	264	387	231	427	615	650	399
Çekya	222	23	40	49	86	3	131	39	157	359
Hollanda	209	175	178	323	527	145	596	518	376	321
Singapur	298	327	346	426	523	577	585	408	449	297
BAE	9	133	394	299	186	243	344	547	509	276
Bulgaristan	3.168	133	153	53	274	55	166	246	6	207
Malezya	2	159	262	186	220	213	218	215	187	199
İsveç	40	1	65	54	36	89	197	295	191	179
Hong Kong	2	308	305	408	299	351	270	151	330	175
Hırvatistan	29	0	21	0	22	5	167	124	105	165
Suriye	46	157	48	358	1.030	748	262	579	269	148
Kanada	0	0	24	2	11	5	12	0	88	125
Moldova	6	358	7	14	13	6	53	22	11	114
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	98	98	172	85	83	90	131	91	87	104
Bosna-Hersek	9	16	23	7	40	5	23	22	0	80
Gürcistan	20	74	1.169	16	138	66	137	47	28	71
Macaristan	0	0	0	0	121	19	47	75	1	56
Norveç	47	10	16	14	15	9	23	31	23	55
Kosova	5	5	6	4	12	3	14	20	27	52
Yunanistan	288	99	12	0	18	0	0	0	0	40
Diğer	922	466	863	754	630	706	1.291	797	837	361
Genel Toplam	26.648	39.236	24.310	44.192	41.019	38.096	55.638	61.839	82.571	55.545

Kaynak: TÜİK, 2023b *2023 yılı verileri geçici olup ilk 8 aylık veridir. Özel Ticaret Sisteminden 080910 GTİP kodu kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 16. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracat miktarı (ton)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
ABD	13.718	9.934	10.583	13.892	11.198	11.066	12.345	13.652	12.339	5.157
Fransa	6.996	5.042	6.775	7.568	7.584	7.533	6.992	7.425	6.152	3.529
Almanya	8.028	4.040	5.489	5.948	6.251	6.225	6.790	6.661	5.201	3.199
Birleşik Krallık	7.803	4.972	5.722	5.631	5.563	5.119	5.715	5.221	4.503	2.073
Rusya Federasyonu	13.908	5.491	4.238	6.126	5.469	7.284	4.476	3.969	4.500	2.902
Çin	54	154	280	917	872	3.100	1.834	3.513	3.721	1.567
Ege Serbest Bölgesi	2.483	1.932	2.344	3.157	3.038	3.262	5.146	5.463	3.308	2.489
Avustralya	5.107	3.541	3.771	4.876	4.917	4.509	4.229	3.785	3.266	1.780
Brezilya	3.107	2.212	3.606	4.165	4.573	4.174	4.726	3.208	3.003	1.334
Hollanda	2.493	2.124	2.467	2.722	2.957	2.788	3.043	3.346	2.797	1.467
Kanada	1.687	1.168	1.352	2.085	2.432	2.103	2.097	1.920	2.261	714
Mısır	1.662	2.501	1.861	1.124	2.364	2.406	1.782	2.470	2.099	27
Kazakistan	13	592	777	548	191	200	66	1.046	1.888	936
Polonya	1.914	1.733	2.636	2.598	2.656	2.330	2.307	2.069	1.641	661
İspanya	1.742	1.952	2.399	2.523	2.018	2.089	1.244	1.605	1.295	558
Ukrayna	2.909	925	2.012	3.085	3.630	4.512	3.393	2.831	1.264	979
İtalya	1.599	1.071	1.710	1.513	1.565	1.441	1.442	1.767	1.256	458
İsrail	1.489	1.090	1.403	1.634	1.480	1.363	1.255	1.543	1.220	444
Cezayir	236	1.509	1.556	2.150	1.654	2.966	2.347	1.532	1.101	1.794
BAE	443	823	819	1.109	878	936	785	955	953	424
Hindistan	201	529	537	996	1.130	1.304	889	834	888	440
Azerbaycan	1.382	799	963	1.215	1.621	1.659	882	1.180	680	246
İsviçre	998	617	804	783	716	815	691	688	673	454
Yunanistan	516	423	640	779	700	886	615	844	669	353
Yeni Zelanda	1.283	660	936	947	850	878	876	757	651	362
Fas	265	32	72	138	617	904	747	495	607	272
Irak	1.424	693	1.084	1.664	1.391	2.512	1.493	529	571	215
Litvanya	828	667	791	1.155	866	1.091	649	639	464	225
Japonya	386	190	280	372	350	336	404	480	437	246
Danimarka	719	443	613	586	541	525	586	529	429	152
Diğer	7.293	7.409	10.236	12.993	13.730	13.838	10.452	9.367	6.539	3.102
Genel Toplam	92.687	65.267	78.755	94.999	93.801	100.156	90.299	90.325	76.375	38.558

Kaynak: TÜİK, 2023b *2023 yılı verileri geçici olup ilk 8 aylık veridir. Özel Ticaret Sisteminden 081310 GTİP kodu kullanılarak hesaplanmıştır.

Ek Tablo 17. Türkiye'nin ülkelere göre kuru kayısı ihracat değeri (\$)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
ABD	57.466	50.964	44.087	43.021	33.300	31.150	38.210	55.299	70.750	31.342
Fransa	29.558	28.968	29.035	24.690	24.296	23.326	23.806	32.272	36.735	21.428
Almanya	35.180	21.959	23.964	20.796	19.731	20.385	26.129	30.677	27.813	19.432
Birleşik Krallık	28.311	25.154	22.110	16.795	14.813	12.446	15.473	18.456	23.188	10.446
Brezilya	12.041	10.893	12.891	11.331	14.169	12.044	14.821	13.570	19.635	8.258
Avustralya	19.876	18.991	13.841	14.083	13.068	11.645	12.519	15.113	17.855	10.297
Rusya Federasyonu	43.192	12.029	10.000	11.877	11.378	12.941	8.970	11.086	17.036	14.930
Ege Serbest Bölgesi	9.805	9.549	8.759	8.118	8.003	8.100	14.415	21.112	15.891	14.426
Hollanda	10.376	10.379	9.962	8.278	8.669	8.091	10.102	14.259	15.365	8.439
Kanada	6.885	5.903	5.016	5.933	7.120	5.972	6.432	7.458	14.332	4.391
Çin	224	728	1.021	2.605	2.113	5.597	4.784	9.743	12.701	5.769
Polonya	7.982	7.603	9.109	6.977	7.027	5.853	6.886	8.393	9.032	3.828
İspanya	7.649	10.421	9.992	8.439	7.163	6.986	4.754	7.307	8.710	3.882
İtalya	7.100	5.672	7.629	5.456	5.416	4.834	5.507	8.611	8.122	3.047
İsrail	6.096	5.578	5.481	6.627	5.286	4.463	4.334	7.221	7.946	2.798
Mısır	5.734	8.270	5.678	2.407	4.837	5.035	4.892	9.902	7.916	89
BAE	2.007	4.714	3.396	3.528	3.266	3.003	2.601	4.156	6.227	2.461
Hindistan	930	2.658	2.015	2.982	3.512	4.070	3.068	3.596	5.339	2.338
Cezayir	928	7.729	5.926	6.025	5.256	7.489	6.040	4.903	5.060	7.144
Kazakistan	63	1.661	2.027	1.105	341	449	84	2.516	4.794	1.989
İsviçre	4.422	3.988	3.383	2.615	2.264	2.585	2.637	3.211	4.321	3.041
Yunanistan	2.323	2.226	2.489	2.429	2.380	2.758	2.102	3.643	4.245	2.059
Yeni Zelanda	4.675	2.961	3.528	2.698	2.313	2.246	2.544	2.754	3.471	1.983
Japonya	1.727	1.166	1.466	1.647	1.418	1.305	1.645	2.263	3.009	1.604
Fas	1.137	133	279	394	1.947	2.392	2.221	1.823	3.007	1.606
Litvanya	2.312	2.069	2.308	2.582	1.756	2.352	1.679	2.320	2.611	1.212
Danimarka	3.047	2.291	2.686	1.787	1.653	1.519	1.826	2.385	2.584	944
Irak	2.485	1.311	2.496	3.062	2.442	3.589	2.564	1.499	2.414	971
Ukrayna	5.656	1.794	3.531	3.819	3.450	3.795	3.074	3.502	2.399	1.431
İsveç	2.611	3.962	3.204	1.499	1.464	1.590	1.246	1.740	2.341	856
Diğer	28.801	30.965	31.480	33.322	33.524	34.936	29.667	36.411	36.855	18.470
Genel Toplam	350.597	302.689	288.793	266.928	253.377	252.951	265.034	347.202	401.706	210.910

Kaynak: TÜİK, 2023b *2023 yılı verileri geçici olup ilk 8 aylık veridir. Özel Ticaret Sisteminden 081310 GTİP kodu kullanılarak hesaplanmıştır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2018a .<http://kopteyap.kop.gov.tr/upload/dokuma/259.pdf>.)
- Anonim, 2018b. <http://tae.gov.ct.tr/Portals/1115/kitablar/kay%C4%B1s%C4%B1.pdf/> (Erişim Tarihi:03.01.2018).
- Anonim, 2018c. <http://www.onemforum.org/meyve-ve-sebze/299800-kayisi-uretimi-nasil-yapilir.html>
- DİE, 2003. Tarımsal Ürünlerde Teknik Dönüşüm Katsayıları ve Ürün Denge Tabloları 1989, 1995. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2733, Ocak 2003, Ankara.
- FAO, 2023. <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx>. (Erişim tarihi: 29.09.2023)
- Gezer, İ., Pektekin, T., Aygül., H., Polat, İ., 2009. Bilgi Yolu Eğitim Kültür ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Araştırma Raporları 1, Malatya Kayısı Raporu.
- INC, 2023. <https://www.nutfruit.org/>
- ITC, 2023. International Trade Center, TradeMap Veri tabanı, <https://www.intracen.org/> (Erişim tarihi: 18.09.2023)
- SBB, 2023. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji Bütçe Başkanlığı, 2023 Kahramanmaraş Hatay Deprem Raporu.
- GTHB, 2014. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Ulusal Kayısı Çalıştayı, 18-19 Kasım 2014. Malatya.
- TÜİK, 2023a. Bitkisel Üretim İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=tarim-111&dil=1>
- TÜİK, 2023b. Dış Ticaret İstatistikleri. Özel Ticaret Sistemi. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104&dil=1>
- TÜİK, 2023c. Fiyat İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=enflasyon-ve-fiyat-106&dil=1>